

Revisionsutskottet

Regeringens årsberättelse 2023

Statens revisionsverks särskilda berättelse till riksdagen om revisionen av statsbokslutet och regeringens årsberättelse för år 2023

INLEDNING

Remiss

Regeringens årsberättelse 2023 (B 2/2024 rd): Ärendet har remitterats till revisionsutskottet för betänkande. Det har också remitterats till stora utskottet, grundlagsutskottet, utrikesutskottet, finansutskottet, förvaltningsutskottet, lagutskottet, kommunikationsutskottet, jord- och skogsbruksutskottet, försvarsutskottet, kulturutskottet, social- och hälsovårdsutskottet, ekonomiutskottet, underrättelsetillsynsutskottet, framtidsutskottet, arbetslivs- och jämställdhetsutskottet och miljöutskottet för utlåtande. Tidsfrist: 20.9.2024.

Statens revisionsverks särskilda berättelse till riksdagen om revisionen av statsbokslutet och regeringens årsberättelse för år 2023 (B 18/2024 rd): Ärendet har remitterats till revisionsutskottet för betänkande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- stora utskottet StoUU 6/2024 rd
- grundlagsutskottet GrUU 31/2024 rd
- utrikesutskottet UtUU 5/2024 rd
- finansutskottet FiUU 3/2024 rd
- förvaltningsutskottet FvUU 14/2024 rd
- lagutskottet LaUU 15/2024 rd
- kommunikationsutskottet KoUU 9/2024 rd
- jord- och skogsbruksutskottet JsUU 14/2024 rd
- försvarsutskottet FsUU 8/2024 rd
- kulturutskottet KuUU 7/2024 rd
- social- och hälsovårdsutskottet ShUU 7/2024 rd
- ekonomiutskottet EkUU 21/2024 rd
- underrättelsetillsynsutskottet UndUU 1/2024 rd
- framtidsutskottet FrUU 4/2024 rd
- arbetslivs- och jämställdhetsutskottet AjUU 7/2024 rd
- miljöutskottet MiUU 10/2024 rd

Betänkande ReUB 9/2024 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ledande sakkunnig Peter Westerstråhle, statsrådets kansli
- utrikesråd, konsulär chef Jussi Tanner, utrikesministeriet
- teamledare Eili Andersson, utrikesministeriet
- controller vid statsrådet Jaana Kuusisto, finansministeriet
- statsrådets biträdande controller Esko Mustonen, finansministeriet
- specialsakkunnig Atro Andersson, finansministeriet
- direktör Henni Axelin, undervisnings- och kulturministeriet
- ekonomidirektör Matti Hyytinen, jord- och skogsbruksministeriet
- revisionschef Sari Anttila, jord- och skogsbruksministeriet
- direktör Jukka Nummikoski, arbets- och näringsministeriet
- specialsakkunnig Essi Lojander, arbets- och näringsministeriet
- konsultativ tjänsteman Mikko Horko, social- och hälsovårdsministeriet
- ledande sakkunnig Liisa Jokinen, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Mikko Friipyöli, miljöministeriet
- direktör Jaakko Eskola, Statens revisionsverk
- revisionschef Sari Hanhinen, Statens revisionsverk
- revisionschef Sebastian Seemer, Statens revisionsverk
- ledande effektivitetsrevisor Sanna Ollila, Statens revisionsverk
- processägare Tuuli Huhtilainen, Migrationsverket
- controller Margit Ranta, Livsmedelsverket
- biträdande direktör Tanja Wistbacka, Statskontoret
- direktör Timo Kallio, Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning
- biträdande direktör Kimmo Huovinen, Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet
- direktör Elina Koskela, Barona
- verkställande direktör Elisa Vepsäläinen, Henkilöstöpalvelu Silkkitie Oy, företrädar Attendo
- expert, jur. mag. Albert Mäkelä, Företagarna i Finland rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- statsrådets kansli
- utrikesministeriet
- justitieministeriet
- försvarsministeriet
- finansministeriet
- undervisnings- och kulturministeriet
- jord- och skogsbruksministeriet
- kommunikationsministeriet
- arbets- och näringsministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet
- miljöministeriet
- Statens revisionsverk
- Statskontoret
- Birkalands arbets- och näringsbyrå
- Norra Österbottens arbets- och näringsbyrå

Betänkande ReUB 9/2024 rd

- Nylands arbets- och näringsbyrå
- Finlands näringsliv rf
- Hyvinvointiala HALI ry.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Revisionen av statsbokslutet för 2023

I den revision som statens revisionsverk utför säkerställs att de centrala bestämmelserna om statsbudgeten och skötseln av statsfinanserna iakttas och att korrekta och tillräckliga uppgifter om statens och dess ämbetsverks och inrättingars intäkter, kostnader och ekonomiska ställning rapporteras. Revisionsverket har granskat statens bokslut för finansåret 2023. Bokslutet ingår i regeringens årsberättelse. Revisionsverket konstaterar i sin särskilda berättelse B 18/2024 rd till riksdagen att statens bokslut för 2023 utifrån revisionen av statsbokslutet har gjorts upp i enlighet med bestämmelser om det.

Revisionsverket bedömer vid sin revision årligen också hur statsbudgeten och de centrala bestämmelser som gäller den har iakttagits. För finansåret 2023 gav revisionsverket totalt 61 redovisningsrevisionsberättelser om revisionerna av ministerier och andra bokföringsenheter. Vid sammanlagt 13 bokföringsenheter konstaterades felaktiga förfaranden som ansågs strida mot statsbudgeten och de centrala bestämmelserna om den. I revisionsberättelsen för dessa infördes då ett negativt ställningstagande till lagenligheten. Antalet bokföringsenheter som fått ett negativt ställningstagande till lagenligheten ökade jämfört med de två föregående åren. Enligt verket kan man dock inte dra slutsatsen att det uppställda laglighetskravet för skötseln av statens ekonomi inte har uppfyllts eller att ett missbruk av statliga medel skulle ligga bakom ställningstagandena. Ett negativt ställningstagande till lagenligheten bör emellertid alltid betraktas som allvarligt avseende ekonomiförvaltningen vid ifrågavarande ämbetsverk.

Enligt utredning till utskottet är väsentlighetströskeln vid revisionsverkets revision mycket låg och därför noteras också små avvikelser. Enligt verket strävar man alltid efter att uppmärksamma den granskade bokföringsenheten på de väsentliga observationerna i ett så tidigt skede som möjligt. På så sätt kan den granskade bokföringsenheten vidta åtgärder så snart som möjligt utifrån observationerna. Bokföringsenheterna kan då rätta felaktiga förfaringssätt eller händelser som strider mot budgeten redan under räkenskapsperioden innan bokslutet godkänns och revisionsberättelsen lämnas. Revisionsverket anser att man inom förvaltningen reagerar rätt väl på dess iakttagelser och strävar efter att korrigera felen. Enligt sakkunnigutfrågningen förklaras ökningen av antalet bokföringsenheter som fått en laglighetsanmärkning också av att ekonomiförvaltningens och personalförvaltningens processer, informationssystem och kontroller kontinuerligt utvecklas, vilket innebär att revisionerna fortgående omfattar nya omständigheter.

Utskottet har senast behandlat revisionen av statsbokslutet i sitt betänkande om Statens revisionsverks årsberättelse 2023 (ReUB 2/2024 rd). Utskottet upprepar här sin iakttagelse om att granskningen av statsfinanserna och av hur budgeten följs fungerar väl och utifrån granskningarna kan man lita på att det inte finns några betydande brister i boksluten och att man också strävar efter att korrigera upptäckta fel.

Betänkande ReUB 9/2024 rd

Processer och resereglementen inom statens ekonomiförvaltning

Utskottet behandlade som eget ärende Statens revisionsverks ekonomi under vårsessionen 2021. Bakom detta låg de tvivel som uttryckts i offentligheten om generaldirektörens verksamhet och skötseln av ämbetsverkets ekonomi. Utskottet utredde internkontrollen och principerna för god förvaltning samt iakttagandet av bestämmelserna om dessa i revisionsverkets ekonomiförvaltning. Utskottet gick i sin utredning in på anvisningarna och bestämmelserna om hela statsförvaltningens ekonomiförvaltning och interna kontroll, eftersom revisionsverkets processer och kontroller inom ekonomiförvaltningen baserar sig på de bestämmelser och anvisningar som allmänt iakttas inom statsförvaltningen. Vid behandlingen av ärendet betonades särskilt generaldirektörens ställning i beslutsfattandet. Exempelvis har generaldirektörens reseplaner samt rese- och kostnadsfakturer i praktiken alltid godkänts av en person som lyder under generaldirektören.

Utskottet betonar i sitt betänkande ReUB 2/2021 rd att man genom att iaktta principen om chefens chef kan säkerställa att god förvaltningssed iakttas. Det innebär att ett beslut godkänns av chefen för den person som fattar beslutet. Ovanför den högsta ledningen vid statens ämbetsverk och inrättningar finns dock ingen som kan anvisas denna uppgift. Utifrån utskottets betänkande godkände riksdagen följande uttalande (RSk 22/2021 rd — EÅ 4/2021 rd — ReUB 2/2021 rd): *"Utskottet förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och utreder hur genomförandet av den så kallade principen om chefens chef kan främjas inom hela statsförvaltningen. Utskottet anser det vara viktigt att utreda ett förfarande genom vilket missförhållanden som iakttas av den interna revisionen och även Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning och som gäller den högsta ledningen vid ett statligt ämbetsverk eller en statlig inrättning kan anmälas till en instans som är oberoende av ämbetsverkets eller inrättningens operativa ledning. Också den externa revisorns tillgång till information bör ombesörjas i detta sammanhang."*

Utskottet har vid behandlingen av regeringens årsberättelse för 2023 hört sakkunniga och dessutom begärt skriftliga yttranden av alla ministerier om hur uttalandet har genomförts. Utskottet påpekar i detta sammanhang att missbruk av statliga medel inom statsförvaltningen då och då uppmärksammas i offentligheten. Utskottet har bett ministerierna att ur denna synvinkel bedöma också hur väl de befintliga anvisningarna, den interna kontrollen och tillsynen fungerar vid ministerierna och vid ämbetsverken och inrättningarna inom deras förvaltningsområde och vilka utvecklingsbehov de har.

I yttrandena går ministerierna igenom sina centrala anvisningar och sin praxis i anslutning till processerna och kontrollerna inom ekonomiförvaltningen. Statskontoret styr statens bokföringsenheter (ministerier, ämbetsverk och inrättningar) i fråga om ekonomiförvaltningens processer och i de kontroller som ingår i dem genom att meddela föreskrifter och anvisningar. Statskontorets senaste föreskrift om ekonomistadgan trädde i kraft den 1 januari 2024 (VK/75616/00.00.00.01/2023). Myndighetsspecifika bestämmelser om ordnandet av den interna kontrollen och riskhanteringen utfärdas i myndigheternas arbetsordningar och ekonomistadgor samt i andra dokument, såsom resereglerna.

Ekonomistadgan innehåller planerings- och uppföljningsprocesser samt de förfaranden för intern kontroll och riskhantering som gäller dem. Ekonomistadgan ska enligt Statskontorets föreskrift uppdateras alltid då detta föranleds av innehållet i och kvaliteten av verksamheten och ekonomin

Betänkande ReUB 9/2024 rd

samt de därtill anslutna riskerna på grund av ändringar i ekonomin och verksamheten, till exempel vid övergång till elektronisk ekonomiförvaltning. Ekonomistadgan ska i enlighet med Statskontorets föreskrifter också innehålla bestämmelser om förfarande vid upptäckt av fel eller missbruk i ekonomiskötseln. Frågan om vem som ska ta emot anmälan om upptäckta brister vid bokföringsenheten ska bestämmas på personnivå i ekonomistadgan. Om bokföringsenheten har en internrevision, ska också den delges anmälningarna om fel och missbruk. Bestämmelserna ska säkerställa att iakttagelser rapporteras och att lämpliga åtgärder vidtas.

Enligt de yttranden som utskottet fått utvecklas bokföringsenheternas processer och kontroller inom ekonomiförvaltningen utifrån internrevisionens iakttagelser och Statens revisionsverks iakttagelser från revisionen. Ministeriernas yttranden lyfter också fram skyldigheten enligt 16 § i lagen om Statens revisionsverk (676/2000) att underrätta revisionsverket om missbruk. Enligt 16 § i den lagen ska myndigheter, inrättningar, affärsverk och fonder utan hinder av sekretessbestämmelserna och utan dröjsmål underrätta revisionsverket om sådant missbruk i verksamheten som riktar sig mot medel eller egendom som de förvaltar eller svarar för. Revisionsverket har utarbetat anvisningar för de rapporteringsskyldiga om hur anmälningar om missbruk ska göras upp. Enligt anvisningen ska revisionsverket utan dröjsmål underrättas om missbruk när den anmälningsskyldiga har fått kännedom om missbruket.

Utskottet noterar i detta sammanhang att det enligt utskottets sakkunnigutfrågning görs mycket få anmälningar till revisionsverket. Trots detta skrivs det ibland om missbruk av statliga medel som inte nödvändigtvis har anmälts till revisionsverket. Utskottet betonar att anmälningsskyldigheten måste iakttas. Anmälan ska också göras utan dröjsmål efter det att ärendet har kommit till den anmälningsskyldigas kännedom. Man ska alltså inte inväntas resultatet av en polisundersökning, åklagarens avgörande eller domstolens beslut.

Enligt yttrandena från ministerierna är anvisningarna och normerna om processerna och kontrollerna inom ekonomiförvaltningen i huvudsak tillräckliga och de meddelade föreskrifterna iakttas också. Enligt yttrandena genomförs principen om chefens chef i regel på behörigt sätt både vid ministerierna och vid ämbetsverken inom förvaltningsområdet. I en del yttranden påpekas dock att om iakttagelsen gäller kanslichefen finns det ingen aktör till vilken uppgiften eller behandlingen övergår enligt principen om chefens chef. Den gällande lagstiftningen gör det inte heller möjligt att överföra det tillsyns- och godkännandeansvar som gäller ministeriets kanslichef på en utomstående aktör eller ett annat räkenskapsverk. En del ministerier uppger i sina yttranden att de har som praxis att se till att uppgiften alltid går vidare inte bara till den direkta chefen utan också till aktörer i organisationen som är oberoende av chef-underlydande-relationerna. Anmälningarna ska till exempel riktas till ekonomidirektören, förvaltningsdirektören och enheten för internrevision. Utskottet välkomnar detta tillvägagångssätt.

Ministerierna lyfter i sina utlåtanden också fram att statsförvaltningen vid ingången av 2023 tog i bruk en intern rapporteringskanal enligt den s.k. visselblåsarlagen (1171/2022). Förfarandet har införts i totalt 55 organisationer inom statsförvaltningen. Det har dock ännu inte kommit in så många anmälningar, så erfarenheterna av den interna rapporteringskanalen och hur den fungerar är begränsade. Utskottet anser att den praktiska verksamheten inom rapporteringskanalen för internt missbruk inom statsförvaltningen bör bevakas och erfarenheter av hur kanalen fungerar samlas in för att förhindra missbruk.

Betänkande ReUB 9/2024 rd

Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning

Utskottet behandlar i sitt betänkande ReUB 2/2021 rd också Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning (Palkeet) och dess tillgång till information. Palkeet producerar som lagstadgad uppgift för statens ämbetsverk och inrättningar samt för statliga fonder utanför budgeten service inom ekonomi- och personalförvaltningen, som Statskontoret med stöd av 12 b § i budgetlagen har ålagt servicecentret att sköta och ansvara för. Palkeet ansvarar i enlighet med vad som bestämts för statens gemensamma informationssystem för ekonomi- och personalförvaltning samt för kontrollen, hanteringen av användarbehörigheter och automatiseringen av produktionsprocesserna i anknytning till systemen. Revisionsverket granskar å sin sida centraliserat dessa gemensamma processer. Utöver de så kallade bastjänsterna kan ämbetsverken och inrättningarna skaffa tilläggstjänster av Palkeet enligt sina behov.

Servicecentret lyfter i enlighet med sin uppgift fram brister som det observerat och påminner ämbetsverken om att principerna för god förvaltning ska följas. Servicecentrets rekommendationer är dock inte förpliktande, och varje bokföringsenhet beslutar självständigt om godkännande av utgifter. Till servicecentrets uppgifter hör inte heller till exempel prövning av om rese- och kostnadsräkningar är ändamålsenliga, utan bokföringsenheterna ansvarar själva för prövningen. Palkeet sörjer för och övervakar att utgifterna och lönerna har betalats till rätt belopp och bokförts på rätt sätt. Palkeet granskar och övervakar även att räkningarna har granskats och godkänts i enlighet med bokföringsenhetens ekonomistadga och föreskrifter som utfärdats om den.

Enligt de sakkunniga som utskottet hört finns det dock fortfarande skillnader i bokföringsenheternas praxis och tolkningar. Det kan tidvis medföra utmaningar för harmoniseringen av ekonomiförvaltningsprocesserna. Som en lösning på detta föreslår de sakkunniga en starkare samordning och styrning av processerna, så att Palkeet kan producera centraliserade ekonomiförvaltningstjänster effektivare. De sakkunniga föreslår också större befogenheter för Palkeet att korrigera missbruk och förfaranden som strider mot bestämmelserna.

Statens revisionsverk bedömer att centraliseringen av ekonomi- och personalförvaltningen till Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning har förbättrat kvaliteten och effektiviteten i ekonomiförvaltningens processer (lagen om Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning 179/2019). Revisionsverket anser det vara viktigt att Palkeet får bättre möjligheter att underrätta finansministeriet och Statskontoret om observerade missförhållanden. Palkeet har inte rätt att i strid med den berörda myndighetens beslut om utbetalning förhindra utbetalningar av utgifter som strider mot bestämmelserna. Utskottet anser att samarbetet mellan Palkeet och de aktörer som styr statens ekonomiförvaltning, dvs. finansministeriet och Statskontoret, bör intensifieras ytterligare för att man utan dröjsmål ska kunna ingripa i observerade missförhållanden och oenhetlig praxis. Utskottet ser det som viktigt att finansministeriet utreder under vilka förutsättningar Palkeets ställning kunde stärkas.

Uppgifter och användarrättigheter

En betydande del av oegentligheterna orsakas enligt de sakkunniga av alltför omfattande uppgiftsbeskrivningar och användarrättigheter som möjliggör verksamhet som strider mot anvisningarna och bestämmelserna. Riskerna för fel och missbruk kan effektivt förebyggas genom tillräck-

Betänkande ReUB 9/2024 rd

lig differentiering av uppgifterna och genom att användarrättigheterna i den digitala miljön avgränsas i enlighet med uppgiftsbeskrivningarna. Användarrättigheterna på personnivå kan till exempel avgränsas så att sakgranskningen och godkännandet av en utgift görs med olika användar-ID.

Enligt 16 § i informationshanteringslagen (906/2019) ska den systemansvariga myndigheten definiera användarrättigheterna för informationssystem. Användarrättigheterna ska definieras och uppdateras utifrån användarens uppgiftsrelaterade användningsbehov. Palkeet svarar i enlighet med Statskontorets föreskrift för att de användarrättigheter som ges samma person i olika roller inte bildar en farlig arbetskombination. Palkeet har definierat cirka 180 kontroller för genomförandet av den interna kontrollen av serviceprocesserna. Dessutom har det byggts upp ett stort antal automatiska kontroller i systemen. Syftet med dessa kontrollpunkter är att eliminera riskerna för missbruk och väsentliga felaktigheter. Genom kontrollerna övervakas dock inte innehållet i de dokument och verifikationer som behandlas i serviceprocesserna, utan processerna inom ekonomiförvaltningen och risken för missbruk i anslutning till dem.

Utskottet upprepar (ReUB 2/2021 rd) att det är ytterst viktigt med kontrollarrangemang och organisering av uppgifterna med tanke på den interna kontrollen och riskhanteringen samt iakttagandet av god förvaltningssed. Det vore bra om det fanns flera personer i godkännandekedjan så att exempelvis utfärdandet av reseförordnande och godkännandet av reseräkning hör till olika personers ansvar. Då är det inte bara en person som ansvarar för godkännandet. Alltför omfattande uppgiftsbeskrivningar bör undvikas.

Intern kontroll

Den interna kontrollen tryggar för sin del iakttagandet av principerna för god förvaltning. De föreskrifter och anvisningar som Statskontoret meddelar bokföringsenheterna (dvs. ministerierna, ämbetsverken och inrättningarna), statliga fonder utanför budgeten samt Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning Palkeet tar också upp den interna kontrollen. Finanskontrollerfunktionen har å sin sida utarbetat olika verktyg och anvisningar till stöd för ämbetsverkens interna kontroll och riskhantering. De senaste anvisningarna publicerades den 1 oktober 2024 och innehåller bland annat en uppdaterad ram för bedömning av den interna kontrollen. Anvisningarna är en hjälp för det konkreta ordnandet av den interna kontrollen.

Enligt 70 § i budgetförordningen ska ämbetsverkens och inrättningarnas ledning ordna intern granskning om det finns motiverat behov därtill med anledning av den interna kontrollen enligt 69 och 69 a §. Ämbetsverkets eller inrättningens högsta ledning beslutar dock självständigt hur den interna granskningen ska ordnas. Följaktligen har intern granskning inte organiserats i alla bokföringsenheter. Intern granskning kan också genomföras som köpta tjänster. I de fall där intern granskning har ordnats informeras i allmänhet även revisionsverket om årsplanerna för den interna revisionen. Utskottet konstaterar i sitt betänkande ReUB 2/2021 rd att en utmaning med den interna kontrollen är att kompetensen inom statsförvaltningen är tunn. Ofta ansvarar en eller några personer på myndighetsnivå för utvecklandet av den interna kontrollen och uppföljningen av hur den lyckas, vilket bidrar till att öka riskerna i anslutning till verksamheten. I synnerhet när det gäller betydande verksamhetsreformer eller omorganiseringar framhävs den interna kontrollens kompetens. Samma iakttagelse återkommer i de sakkunnigyttranden som utskottet

Betänkande ReUB 9/2024 rd

fick vid beredningen av detta betänkande. När det gäller den interna kontrollen är bestämmelserna mer än 20 år gamla, så utskottet anser att det är viktigt att uppdatera dem. Ordnanandet av en effektiv intern revision bör också behandlas parallellt i samband med den övriga utvecklingen av den interna kontrollen.

Utskottet välkomnar det kontinuerliga utvecklingsarbete som gjorts vid finansministeriet för att utveckla den interna kontrollen och riskhanteringen. Vid finansministeriet pågår till exempel ett projekt för utveckling av den interna kontrollen och riskhanteringen som finansieras av EU och stöds av OECD ("Supporting Development of the Internal Control and Risk Management Framework in Finland"). Inom projektet tar man fram en analys av nuläget inom den interna kontrollen och riskhanteringen, en rekommendation om styrningen och genomförandet av den strategiska nivån inom den interna kontrollen och riskhanteringen, en rekommendation om författningsgrunden för den interna kontrollen och utvecklingen av den, en systematisk metodbeskrivning för riskbedömning samt en referensram för uppföljning och utvärdering. Utskottet har behandlat utvecklingen av riskhanteringen närmare i betänkandet om regeringens årsberättelse 2022 (ReUB 5/2022 rd).

Livsmedelsmarknadsombudsmannens verksamhet

Vid beredningen av detta betänkande har utskottet satt sig in i de missförhållanden som upptäcktes i livsmedelsmarknadsombudsmannens verksamhet 2021—2023. Enligt 5 § i livsmedelsmarknadslagen (1121/2018) finns det i anslutning till Livsmedelsverket en livsmedelsmarknadsombudsman för att förbättra livsmedelsmarknadens funktion, bevaka marknaden och förhindra praxis som strider mot god affärssed. Ombudsmannen utnämns av statsrådet och är självständig och oberoende i sin verksamhet.

Enligt uppgift till utskottet togs oron över ombudsmannens byrås ekonomiförvaltning i anslutning till anskaffningar och tjänsteresor första gången upp vid Livsmedelsverket 2021. Situationen diskuterades då också med jord- och skogsbruksministeriet, som utnämnt ombudsmannen. Behandlingen av ärendet fortsatte vid Livsmedelsverket i samråd med ministeriet utifrån nya oros-anmälningar 2021 och 2022. Dessutom har Livsmedelsverket i flera sammanhang diskuterat med och begärt utredningar av ombudsmannen bland annat om reseräkningar under 2023. Utredningarna var inte tillfredsställande, så Livsmedelsverket lämnade i november 2023 en begäran om undersökning av ombudsmannens verksamhet till polisen. Utredningen av ärendet och ingripandet i missbruket har enligt utskottets uppgifter försvårats avsevärt av att Livsmedelsverket inte har ställning som arbetsgivare i förhållande till ombudsmannen.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen har utnämnts av statsrådet, så efter Livsmedelsverkets begäran om utredning har jord- och skogsbruksministeriet sört för beredningen och verkställandet av tjänstemannarättsliga åtgärder. Efter att ärendet granskats inledde ministeriet i december 2023 ett hörande enligt 66 § i statstjänstemannalagen, vilket ledde till att ministeriet den 17 januari 2024 fattade beslut om att avstänga livsmedelsmarknadsombudsmannen från tjänsteutövning. Den nya livsmedelsmarknadsombudsmannen inledde sin femåriga mandatperiod i september 2024.

Betänkande ReUB 9/2024 rd

Enligt uppgift kontaktade Livsmedelsverket under utredningens gång också Statens revisionsverk, som hänvisade till att jord- och skogsbruksministeriet ansvarar för ärendet. Livsmedelsverket upplever att det inte fick tillräckligt med hjälp och stöd av ministeriet eller revisionsverket i utredningen av ärendet. Utskottet anser att revisionsverkets roll bör vara tydlig och att verket bör reagera på de missförhållanden som anmälts.

Förordningen om livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå har senare uppdaterats. Livsmedelsmarknadsombudsmannen ska följa Livsmedelsverkets anvisningar och tidtabeller vid planeringen och rapporteringen av verksamheten och ekonomin samt vid skötseln av den allmänna förvaltningen, ekonomiförvaltningen och personalförvaltningen (6 § i statsrådets förordning om livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå 214/2023). Utskottet anser att preciseringen är ytterst behövlig. I detta sammanhang beklagar utskottet också att Livsmedelsverket försattes i en svår ställning när verket försökte utreda och ingripa i det upptäckta missbruket.

Utifrån inkommen utredning anser utskottet att en fristående myndighets verksamhet bör jämföras med verksamheten vid statliga ämbetsverk också i fråga om myndighetens direktör. I synnerhet när det är fråga om en helt ny myndighet eller myndighetsfunktion är det nödvändigt att noggrannare än tidigare fästa uppmärksamhet vid att styrningen och övervakningen av verksamheten fungerar genast när funktionen inrättas och täcker alla delar av verksamheten. Denna aspekt bör enligt utskottet beaktas också i fråga om redan existerande självständiga och oberoende statliga funktioner.

Under 2024 har det också kommit fram misstankar om missbruk vid Business Finlands föregångare Finpro Ab:s kontor i Förenta staterna 2011—2017 (4,4 miljoner euro) och vid Finpro Ab:s dotterbolag i Kina 2017—2018 (cirka en miljon euro). Finpro låg under arbets- och näringsministeriets styrning. Utskottet anser därför att riksdagen fortfarande bör hålla fast vid sitt uttalande om principen om chefens chef (RSk 22/2021 rd — EÄ 4/2021 rd — ReUB 2/2021 rd).

Enhetligheten i statens resereglementen

Styrningen av statliga tjänsteresor är för närvarande splittrad på flera olika aktörer och till följd av detta ges anvisningar från flera håll. I sitt betänkande om Statens revisionsverks ekonomi ReUB 2/2021 rd anser utskottet att styrningen och uppföljningen av tjänsteresor bör utvecklas och förtydligas. Utskottet anser också att anvisningarna om resor till alla delar bör kunna följas. Utskottet lyfter i sitt betänkande fram de länge kända problemen med de förmåner som ackumuleras genom tjänsteresor. Användningen av förmånerna och anvisningarna om användningen av dem går inte att övervaka. Det är därför oklart om eventuella stamkundspoäng inte har använts alls eller om de i strid med anvisningarna har använts för privata ändamål.

Utifrån utskottets betänkande godkände riksdagen följande uttalande (RSk 22/2021 rd — EÄ 4/2021 rd — ReUB 2/2021 rd): *”Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att förtydliga och förenhetliga anvisningarna om statsförvaltningens resor. Det ska också ses till att handledningen och rådgivningen är tillräcklig och att efterlevnaden av anvisningarna övervakas. Som enskild fråga bör det utredas hur man bör ge anvisningar om användningen av de stamkundsförmåner som tjänas in vid tjänsteresor så att praxis är enhetlig, tydlig och möjlig att efterfölja. Regeringen bör dessutom göra en helhetsbedömning av huruvida en rekommendation till en*

Betänkande ReUB 9/2024 rd

tjänsteman om att ingå ett personligt stamkundsavtal med flygbolaget medför tillräckliga ekonomiska eller andra väsentliga fördelar för statens tjänsteresor, för att det även i fortsättningen ska vara motiverat att behålla det trots kända problem.”

Utskottet har bett alla ministerier om ett skriftligt yttrande om hur uttalandet har genomförts. Enligt yttrandena anses anvisningarna för statens tjänsteresor vara tydliga och heltäckande. Finansministeriet svarar för den allmänna styrningen och utvecklingen av statens reseförvaltning. Finansministeriet har utarbetat en anvisning om tjänsteresor (Statens resereglemente 2024) och om utnyttjandet av stamkundsprogrammen samt gjort upp en statlig resestrategi. Dessa anvisningar har också i huvudsak tagits in i Statsrådets resereglemente. Statsrådets resereglemente kompletterar och samlar de regler och anvisningar som gäller tjänsteresor. Syftet med reglementet är att säkerställa att ministerierna tillämpar enhetlig resepraxis. Varje ministerium och de ämbetsverk som lyder under ministeriet svarar själva för styrningen när det gäller tjänsteresor och förvaltningen av dem.

Statskontorets anvisning om uppgörande och uppdatering av ekonomistadgan gäller också reseutgifter. Statskontoret har dessutom gett en anvisning om behandling av resplan och reseräkning. Skatteförvaltningen har å sin sida utfärdat en anvisning om ersättningar för resekostnader för arbete, och dessutom fattar den årligen beslut om skattefria ersättningar för resekostnader. Statens servicecentral för ekonomi- och personalförvaltning Palkeet granskar reseräkningarna innan de godkänns vid bokföringsenheterna. Vid granskningen säkerställs att resan har gjorts i enlighet med statens resereglemente, statsrådets resereglemente och varje ministeriums eller ämbetsverks egna anvisningar.

Utarbetandet av reseplaner och behandlingen av planerna i bokföringsenheterna är ett viktigt steg i processen för godkännande av reseräkningar. Av reseplanen ska framgå resans syfte, dess samband med arbetsuppgifterna, sättet att genomföra resan och de uppskattade kostnaderna för resan. I och med att planen godkänns uppstår ett reseförordnande. Enligt Statskontorets föreskrift (VK/75616/00.00.00.01/2023) ska det i bokföringsenhetens ekonomistadga ges föreskrifter för resor och godkännande av resefakturer i synnerhet för ämbetsverkets högsta ledning.

Finansministeriet har efter det att utskottet år 2021 lämnade betänkandet ReUB 2/2021 rd gett ministerierna anvisningar om uppföljningen av myndighetschefernas resor. Myndighetschefernas rese- och kostnadsfakturer ska rapporteras till ministerierna två gånger om året. Till exempel justitieministeriet konstaterar i sitt yttrande att rese- och kostnadsfakturorna har blivit mer korrekta i och med att uppföljningen stabiliserats och att antalet iakttagelser som kräver korrigerings har minskat. Utskottet anser att halvårsrapporteringen är en bra och välkommen praxis.

Enligt de yttranden som utskottet fått från ministerierna är Statsrådets resereglemente en bra anvisning som bidrar till att förenhetliga och styra resandet. Anvisningen anses vara täckande och tydlig och lättillgänglig för alla som reser eller bokar resor. Ministerierna bedömer att anvisningarna om tjänsteresor i regel beaktas väl vid ministerierna. Å andra sidan lyfter till exempel undervisnings- och kulturministeriet i sitt yttrande fram behovet av att ytterligare förenhetliga praxis vid ministerierna. Ministeriet konstaterar att mångfalden av anvisningar beror på att styransvaret i reseärenden fördelas på många olika aktörer. Det stora antalet anvisningar, regler och förfaringsätt och den partiella överlappningen kan göra det svårt att hitta och ta till sig informationen. Det

Betänkande ReUB 9/2024 rd

ta framhäver enligt ministeriet behovet av att ytterligare fästa uppmärksamhet vid att anvisningarna om tjänsteresor inom statsförvaltningen är enhetliga. Statsrådets kansli lyfter fram justitiekanslerns avgörande (OKV/1091/10/2023-OKV-2) av ett klagomål angående statsministerns reseräkning och lyfter fram behovet av att förenhetliga praxis i anslutning till ministrarnas reseförordnanden. Praxis för ministrarnas reseförordnanden varierar från ministerium till ministerium. Med stöd av det som sägs ovan anser utskottet att riksdagens uttalande (RSk 22/2021 rd) om att förtydliga och förenhetliga anvisningarna om statsförvaltningens resor fortfarande är aktuellt.

Stamkundsprogram

Ministeriernas yttranden lyfter fram att det är svårt att kontrollera användningen av stamkunds-poäng. Svårigheterna anknyter snarare till reglerna för stamkundsprogrammen än till statens anvisningar. Programmen är riktade till personer, inte till organisationer, och det är bland annat oundvikligt att poäng blir föråldrade. Stamkundssystemen anses dock allmänt vara ändamålsenliga särskilt för dem som reser mycket. Statskontoret gjorde i januari 2022 en utredning om volymen av de statliga tjänsteresor som görs genom flygbolagens stamkundsavtal och om de ekonomiska och andra fördelarna med avtalen. Enligt utredningen drar de så reser mycket nytta av stamkundrelationen genom att resandet blir smidigare. Exempelvis snabbare incheckning och säkerhetskontroll samt möjlighet att använda loungen som väntrum är fördelar som höjer resekomforten och bidrar till effektivare tjänsteresor.

Utskottet anser att utredningen om fördelarna med stamkundsprogrammen är tillräcklig och att bonusprogrammen är motiverade utifrån det som sägs ovan. Utskottet föreslår därför att riksdagen stryker uttalandet om anvisningarna för statens tjänsteresor och godkänner följande ställningstagande: *Riksdagen förutsätter att regeringen fortsätter med åtgärderna för att förtydliga och förenhetliga anvisningarna om statsförvaltningens tjänsteresor. Det ska också ses till att handledningen och rådgivningen är tillräcklig och att efterlevnaden av anvisningarna övervakas.*

Avslutningsvis konstaterar utskottet att det är ytterst beklagligt med det missbruk och de misstankar om missbruk av statliga medel som framkommit under de senaste åren. Dessa fall har äventyrat allmänhetens förtroende för den offentliga förvaltningen. Enligt utredning till utskottet har statsförvaltningens processer och kontroller inom ekonomiförvaltningen ordnats enligt gällande anvisningar. Den interna kontrollen bör dock fortfarande utvecklas. Det är också viktigt att notera att de kontroller som ingår i ekonomiförvaltningens processer inte får vara av enbart formell karaktär utan att de ska vara genuina kontroller. Utskottet betonar att aktörerna bör inse sitt ansvar och sin roll när missförhållanden uppdagas och också vidta lämpliga åtgärder. Å andra sidan bör man se upp så att den extra nytta som en kontroll ger inte underskrider kostnaderna för kontrollen. Det går aldrig att nå fullständig säkerhet genom tillsyn, och det skulle inte ens vara ändamålsenligt, eftersom kostnaderna för kontrollen då troligen skulle överstiga nyttan.

Utvecklingsbehov i bostadspolitiken

Revisionsutskottet behandlade ingående bostadspolitiken i ett betänkande år 2018 (ReUB 3/2018 rd). Bakgrunden till betänkandet var en rapport om utvecklingsbehoven i bostadspolitiken (Asuntopolitiikan kehittämiskohteita) som revisionsutskottet beställt (riksdagens revisionsutskotts publikation 1/2017). Utifrån betänkandet godkände riksdagen ett ställningstagande (RSk

Betänkande ReUB 9/2024 rd

26/2018 rd — EÄ 61/2016 rd — ReUB 3/2018 rd), av vars tio punkter sex fortfarande är i kraft. Senast behandlade utskottet bostadspolitiken 2022 när utskottet gav miljöutskottet ett utlåtande (ReUU 3/2022 rd) om statsrådets redogörelse (SRR 12/2021 rd) Utvecklingsprogram för bostadspolitiken 2021—2028. Utskottet betonade vikten av att följa upp hur riksdagens vilja förverkligas när bostadspolitiken utvecklas under de kommande åren. I detta betänkande granskar utskottet utifrån sitt betänkande från 2018 hur de ännu gällande punkterna i ställningstagandet RSk 12/2014 rd har genomförts.

Statligt subventionerad bostadsproduktion

Byggande, anskaffning och ombyggnad av hyresbostäder avsedda för boende som valts på sociala grunder understöds av staten genom att staten enligt de förutsättningar som anges i lagen om räntestöd för hyresbostadslån och bostadsrättshuslån (604/2001) betalar räntestöd för lån som tagits för detta ändamål. Den statligt subventionerade bostadsproduktionen kallas Ara-bostadsproduktion. Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet Ara beslutar om godkännande av lån som räntestödslån. Ett räntestödslån är alltid förenat med statlig fyllnadsborgen. Största delen av Ara-produktionen är hyresbostäder. Tanken är att trygga boende till rimligt pris för dem som är i brådskande behov av bostad och dem som har låga inkomster. Ara-hyresbostäder för grupper med särskilda behov byggs exempelvis för äldre och personer med intellektuell funktionsnedsättning. Räntestödslånet för bostadsrättshus upphör helt vid utgången av 2025.

Enligt regeringsprogrammet för regeringen Orpo minskar regeringen på ett kontrollerat sätt den subventionerade produktionen av Ara-bostäder. I regeringsprogrammet ingår dock en skrivning som gör det möjligt att öka produktionen av Ara-bostäder i lågkonjunkturer: ”Fullmakterna att bevilja räntestödslån och borgenslån för statsunderstödd bostadsproduktion dimensioneras bättre än tidigare så att de återspeglar det övriga konjunkturläget inom byggbranschen. Detta innebär att fullmakterna ökas vid lågkonjunkturer och minskas vid högkonjunkturer eller konjunkturuppgångar (fullmakterna är så att säga kontracykliska).”

Tabellen nedan visar att Ara-bostadsproduktionens andel av den bostadsproduktion som inlets under 2000-talet var som högst åren 2001 (49 %), 2009 (63 %) och 2023 (43 %). Fram till 2015 reagerade Ara-produktionen kontracykliskt på konjunkturerna inom privat byggande. Därefter stannade Ara-produktionen på en relativt hög nivå 2015—2021, trots att bostadsbyggandet på marknadsvillkor ökade kraftigt. Enligt sakkunniga har detta kunnat leda till en onödigt hög prisnivå för Ara-produktionen, eftersom prisnivån inom byggandet varierar mycket enligt konjunkturerna. Eftersom samma produktionsfaktorer används både i den fritt finansierade bostadsproduktionen och i Ara-bostadsproduktionen återspeglas den höga prisnivån i Ara-hyrorna, som bestäms enligt självkostnadsprincipen. Hyran får alltså inte vara större än vad som behövs för finansieringsutgifterna för bostäderna och anknytande lokaler och för underhållsutgifterna.

Betänkande ReUB 9/2024 rd

Tabell. Påbörjad bostadsproduktion 2000—2023 enligt finansieringsform. Källa: Aras utredning 1/2024, Ara-produktion 2023.

År	Ara-produktion	Fritt finansierad bostadsproduktion	Bostadsproduktion totalt	Ara-produktionens andel, procent
2000	10 541	21 149	31 690	33
2001	13 127	13 869	26 996	49
2002	8 620	19 146	27 766	31
2003	5 916	25 103	31 019	19
2004	4 768	27 251	32 029	15
2005	4 065	29 881	33 946	12
2006	3 576	29 927	33 503	11
2007	3 301	26 874	30 175	11
2008	3 958	18 945	22 903	17
2009	14 080	8 835	22 415	63
2010	12 043	20 790	32 833	37
2011	6 725	24 366	31 091	22
2012	6 179	22 621	28 800	21
2013	6 417	21 483	27 900	23
2014	7 380	17 120	24 500	30
2015	8 536	24 064	32 600	26
2016	7 938	29 452	37 390	21
2017	8 107	36 393	44 500	18
2018	8 627	36 673	45 300	19
2019	7 816	30 284	38 100	21
2020	9 259	30 041	39 300	24
2021	8 865	37 835	47 700	19
2022	5 619	30 981	36 600	15
2023	8 612	11 388	20 000	43

År 2023 minskade den fritt finansierade bostadsproduktionen med över 60 procent, medan Ara-produktionen ökade med över 50 procent från året innan. Under lågkonjunkturen 2023 kunde man alltså öka det offentligt understödda byggandet. Enligt de sakkunniga som utskottet hört frigjordes det resurser från byggföretagen för Ara-produktion, vilket ökade antalet entreprenadbud och sänkte priserna på dem. Totalt påbörjades omkring 8 600 Ara-bostäder. Av tabellen framgår att deras antal år 2023 var ungefär på samma nivå som i genomsnitt åren 2015—2021. Totalt påbörjades byggandet av nya bostäder 2023 till det lägsta antalet under hela 2000-talet, cirka 20 000. Skillnaden var stor särskilt åren 2017, 2018 och 2021, då den påbörjade bostadsproduktionen översteg 40 000 bostäder.

Betänkande ReUB 9/2024 rd

Räntestödsfullmakten för Ara-produktionen uppgick i budgeten för 2023 till 1,95 miljarder euro. Fullmakten utnyttjades nästan helt. I den ordinarie budgeten för 2024 hade fullmakten sjunkit till 1,5 miljarder euro, men i och med det svaga läget inom bostadsbyggandet höjdes den för 2024 till 2,25 miljarder euro i den tilläggsbudgetproposition som lämnades i mars. Fullmakten gör det möjligt att inleda byggandet av över 10 000 Ara-bostäder. Höjningen av fullmakten att godkänna räntestödslån baserade sig på behovet av att för viss tid stödja konjunkturläget inom bostadsbyggandet och sysselsättningen inom branschen samt möjliggöra genomförandet av de bostadsrätts-husprojekt som lämnat in ansökningar före utgången av 2023.

Den geografiska fördelningen av Ara-produktionen styrs genom en dispositionsplan som bereds av miljöministeriet och fastställts av statsrådet (Dispositionsplan för fullmakterna att godkänna räntestödslån och borgenslån för bostäder). I dispositionsplanerna har man redan länge betonat att den statligt subventionerade bostadsproduktionen ska inriktas på de största tillväxtcentrumen, särskilt Helsingforsregionen. I dispositionsplanerna för 2022—2024 konstateras det dessutom att bostadsproduktionen riktas till de primära målområden som identifierats i MBT-avtalen samt som kompletteringsbyggande till andra områden som är förmånliga med tanke på samhällsstrukturen. Utanför tillväxtcentrumen beviljas stöd i regel bara för bostäder för grupper som behöver särskilt stöd i sitt boende. Dessutom kan det vara motiverat att avvika från huvudregeln när förändringar i kommunens befolkningsstruktur kräver en nödvändig anpassning av bostadsbeståndet eller till exempel om en stor investering ger nya arbetsplatser i en kommun med minskande befolkning.

År 2023 riktades 88 procent av Ara-produktionen till de sju största stadsregionerna, som staten har avtal med om markanvändning, boende och trafik (MBT). Staten har ingått MBT-avtal med stadsregionerna Helsingfors, Tammerfors, Åbo, Uleåborg, Jyväskylä, Kuopio och Lahtis. År 2023 utgjorde Helsingforsregionens 14 MBT-kommuners andel av Ara-produktionen sammanlagt 54 procent. Enbart huvudstadsregionens (Helsingfors, Esbo, Vanda och Grankulla) andel var 49 procent. De övriga sex MBT-regionernas andel av Ara-produktionen var sammanlagt 34 procent.

Utskottet föreslår därför att punkt 5 i ställningstagandet i riksdagens skrivelse RSk 26/2018 rd kan strykas: *”Riksdagen förutsätter att det produceras fler överkomliga hyresbostäder med statligt stöd i huvudstadsregionen och i de tillväxtorter där det på lång sikt finns efterfrågan på sådana bostäder. Vid byggandet av bostäder med offentligt stöd är det befogat att beakta konjunkturererna så att det offentliga byggandet kan ökas under lågkonjunkturer.”* Ara-bostadsproduktionen koncentreras till huvudstadsregionen och andra tillväxtcentrum. Konjunkturfaktorerna beaktas bättre än tidigare.

Ställningen för Statens bostadsfond

Enligt lagen om statens bostadsfond (1144/1989) ska bostadsfonden finansiera åtgärder som syftar till att utveckla bostadsförhållandena. Fonden lyder under miljöministeriet och står utanför statsbudgeten. Fonden inrättades 1990 under namnet fonden för utvecklande av bostadsförhållandena, varvid de bostadslån som staten beviljat överfördes från budgetekonomin till den självständiga fonden. Fonden fick namnet Statens bostadsfond 2007, då det ämbetsverk med samma namn

Betänkande ReUB 9/2024 rd

som skötte stödfinansieringen för boende lades ned. Myndighetsuppgifterna överfördes till Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet Ara.

Syftet med Statens bostadsfonds verksamhet är att genom statligt subventionerad bostadsproduktion komplettera den fritt finansierade bostadsproduktionen på marknadsvillkor. Fonden får sin inkomst av räntor och amorteringar på så kallade aravalån och genom borgensavgifter som hör till statliga borgensförbindelser. Aravalånen var statliga direkta lån för byggande. Beviljandet av aravalån upphörde helt 2007.

För närvarande betalas räntestöd ur Statens bostadsfond för lån som finansiella institut har beviljat för statligt subventionerad bostadsproduktion och ombyggnad. Ett räntestödslån är ett lån som beviljas av bank eller annat kreditinstitut och för vilket staten betalar en del av räntan om låntagarens bassjälvriskränta överskrids. Den överskjutande delen, det vill säga räntestödet, betalas av Statskontoret direkt till finansieringsinstitutionen. Ansökan om att godkänna lånet som ett räntestödslån görs hos Ara. Ara bedömer om sökanden är kreditvärdig och om projektet är genomförbart.

Statens bostadsfond svarar också för utgifterna för borgen för räntestödslån, statsgarantierna för ägarbostadslån, borgen för förstahandslån i anslutning till gamla aravalån, borgenslån för hyreshus och tryggnad av lånefordringar. Dessutom kan man av fondens medel bevilja olika understöd som främjar bostadsbyggande och bostadsreparationer. Till exempel beviljar Ara investeringsunderstöd till grupper med särskilda behov. Dessutom används fondens medel till åtgärder och understöd för sanering av ekonomin i aravasamfunden.

Ara och Statens bostadsfond har en gemensam direktion. Statens bostadsfond har ingen egen personal. Beslut om godkännande av räntestödslån och beviljande av understöd fattas av Ara. Statskontoret svarar för betalningsrörelsen och bokföringen i fråga om de medel som står utanför statsbudgeten. Statskontoret administrerar också lån och borgen samt räntestöd som beviljats av bostadsfondens medel.

Enligt regeringsprogrammet för regeringen Orpo ska Statens bostadsfonds användningsändamål och roll bedömas. Samtidigt utreds statens finansierings- och borgensansvar i anslutning till stödjandet av bostadsbyggande samt alternativa sätt att ansvara för nuvarande och framtida borgensförbindelser och stödförbindelser. Dessutom konstateras det i programmet att Aras roll, ställning och uppgifter ska klarläggas.

Miljöministeriet tillsatte för tiden 1 september 2023—1 mars 2024 en utredningsgrupp för att utreda möjligheterna att utveckla den statligt subventionerade bostadsproduktionen och Statens bostadsfonds roll. Utredningsgruppen publicerade sin rapport i mars 2024 Betydelsen hos och utvecklingen av offentligt stödd bostadsproduktion på 2020-talet, Miljöministeriets publikationer 2024:8). Utredningsgruppen gav politiska rekommendationer om hur Ara-systemet kunde ses över. Rapporten tog inte direkt ställning till Statens bostadsfonds ställning, men den beskrev det sedan länge kända problemet att bostadsfondens kassa i framtiden kommer att sina om den inte får nya inkomstkällor. Enligt rapporten har man inte hittat någon genomförbar modell som bygger på ersättande inkomstkällor.

Betänkande ReUB 9/2024 rd

Enligt de sakkunniga som utskottet hört sinar bostadsfondens kassa både därför att inkomsterna minskade och räntestödsutgifterna ökar. Fondens huvudsakliga inkomstkälla har varit amorteringar och räntor på gamla aravalån. Aravalånestocken har krympt och fortsätter att krympa: lånestocken uppgår 2024 till cirka 2,1 miljarder euro, men 2032 beräknas den uppgå till endast cirka 220 miljoner euro. Utgifterna har däremot ökat på grund av de stigande marknadsräntorna. När räntorna var låga behövdes inget räntestöd alls, men situationen har förändrats. Dessutom har räntestödslånestocken ökat med i genomsnitt 1 miljard euro per år under de senaste tio åren. År 2023 var räntestödslånestocken 21,7 miljarder euro.

Minskningen av Statens bostadsfonds kassa påskyndas av att det i linje med regeringsprogrammet görs en extra intäktsföring till statsbudgeten för finansiering av regeringens investeringsprogram. I budgeten för 2024 gjordes en extra intäktsföring på 500 miljoner euro av fondens medel till budgeten. För åren 2025 och 2026 har det avtalats om extra intäktsföring på sammanlagt 300 miljoner euro.

Direktionen för Statens bostadsfond bedömde i ett meddelande av den 16 november 2023 att bostadsfondens kassa med nuvarande räntenivå kan täcka de ekonomiska åtagandena under de följande tio åren, grovt räknat. Beviljade räntestöd måste enligt lag betalas, även om fondens medel upphör. Det långa räntestödet beviljas för 40 år, vilket innebär att de ekonomiska åtagandena är långfristiga. När kassan är tom måste därför fondens ekonomiska åtaganden fullgöras ur statsbudgeten.

Utskottet noterar att Statens bostadsfonds kassa också hittills har skötts som en del av statens likviditet. Bostadsfonden har ingen egen kassa, utan dess kassamedel är en del av statens kassa. I slutet av 2023 var Statens bostadsfonds balansomslutning cirka 5,3 miljarder euro, varav 3,2 miljarder euro (60 %) var samlingskontofordringar hos staten, dvs. likvida medel som staten förfogade över, och 2,1 miljarder euro (40 %) lånefordringar. I takt med att aravalånestocken har minskat utgörs en ständigt större andel av fondens medel av samlingskontofordringar hos staten.

Efter publiceringen av utredningsarbetsgruppens rapport tillsatte miljöministeriet för tiden 1 maj 2024—31 december 2024 en arbetsgrupp för utveckling av den statsunderstödda bostadsproduktionen. Arbetsgruppen har till uppgift att utarbeta förslag till utveckling av den statsunderstödda bostadsproduktionen och förvaltningen av den. Finanspolitiska ministerutskottet drog utifrån arbetsgruppens beredning den 24 juni 2024 upp riktlinjerna för Aras och Statens bostadsfonds framtid.

I enlighet med finanspolitiska ministerutskottets riktlinjer bereds lagstiftningsändringar och ändringar i budgeten så att Statens bostadsfonds verksamhet som fond utanför budgeten upphör och fonden blir en del av statsbudgeten den 1 januari 2026. Att Statens bostadsfond upphör att vara en separat fond innebär att utgifterna för räntestödslånen, understöden och andra bostadspolitiska stöd i fortsättningen betalas direkt ur statsbudgeten. Finanspolitiska ministerutskottet fastställde i fråga om framtiden för Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet Ara att dess funktioner ska överföras till miljöministeriet från och med den 1 januari 2025. Avsikten är att Aras funktioner som självständigt ämbetsverk ska upphöra den 31 december 2024. Hösten 2024 behandlar riksdagen regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om upphävande av lagen om Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (RP 136/2024 rd). Vid miljöministeriet ska i

Betänkande ReUB 9/2024 rd

fortsättningen finnas Centralen för statligt stött bostadsbyggande, som ska svara för de lagstadgade uppgifter i anslutning till genomförandet av statens bostadspolitik som för närvarande hör till Ara. En regeringsproposition i anslutning till detta var på remiss i oktober 2024.

Utskottet föreslår därför att punkt 7 i ställningstagandet i riksdagens skrivelse RSk 26/2018 rd inte längre är aktuellt: *”Riksdagen förutsätter att regeringen bevarar Statens bostadsfonds självständiga och oberoende status och att fondens tillgångar används för att främja boende.”*

Bostadsbidragssystemet

Riksdagen förutsatte i punkt 4 i sitt ställningstagande i skrivelsen RSk 26/2018 rd att behovet att utveckla systemet för bostadsbidrag utvärderas ”under nästa valperiod” i samband med reformen av den sociala tryggheten. Med nästa valperiod avsågs åren 2019—2023.

Den parlamentariska kommitté som bereder en totalreform av den sociala tryggheten tillsattes den 19 mars 2020 för tiden 23 mars 2020—31 mars 2027. I beslutet om tillsättande av kommittén fastställdes som dess uppgift att revidera hela det sociala trygghetssystemet. Kommittén skulle också utreda behoven av att utveckla bostadsbidragssystemet. I praktiken ansvarade sektionen för boendet för att utveckla stöden för boende. Sektionen hade för avsikt att utreda behoven av att reformera stöden för boende som ett separat stöd, men som en del av socialskyddssystemet och med beaktande av att beroendet av utkomststöd bör minska. Vid utskottets sakkunnigutfrågning bedömde Statens revisionsverk att sektionens utredningsarbete var oansenligt.

Kommittén för social trygghet lämnade en mellanrapport i januari 2023. I mellanrapporten föreslår kommittén att det görs en övergripande utredning ”där de reformer som gjorts utvärderas, och som producerar övergripande information och åtgärdsförslag för att reformera bostadsbidragen”. I delbetänkandet ställs ett flertal frågor som utredningen avses ge svar på. Avsikten är att producera information bland annat om hur förvärvsinkomstavrdraget i anslutning till det allmänna bostadsbidraget inverkar på bidragstagarnas utkomst, välfärd och sysselsättning.

Under den nya valperioden ändrades statsrådet genom sitt beslut av den 19 oktober 2023 kommitténs sammansättning och uppgifter för den återstående mandatperioden. Under den första perioden stöddes kommitténs arbete av fem sektioner, av vilka sektionen för boende ansvarade för utvecklingen av stöden för boende. Under kommitténs andra period nämns inte längre utvecklingen av stöden för boende bland kommitténs uppgifter.

Totalreformen av det allmänna bostadsbidraget 2015 har utvärderats av Statens revisionsverk. Revisionsverket publicerade i april 2023 revisionsberättelsen (4/2023) ”Allmänna bostadsbidrag. Totalreformen 2015, förmånsutgifternas utveckling och stödmottagarnas sysselsättning.” Revisionsverket gav statsrådet två rekommendationer om stöd för boende. För det första rekommenderas statsrådet att i beredningen av reformen av den sociala tryggheten dra upp riktlinjer för i vilken mån utkomsten för personer med låga förvärvsinkomster stöds med allmänt bostadsbidrag och i vilken mån genom andra förmåner. För det andra bör statsrådet i beredningen av reformen av den sociala tryggheten sträva efter att utveckla lösningar som minskar behovet av utkomststöd, som är avsett att beviljas tillfälligt och i sista hand, för att stödja boendet.

Betänkande ReUB 9/2024 rd

I regeringsprogrammet för regeringen Orpo ingår ett flertal skrivningar om bostadsbidraget. I den första fasen genomfördes en del av regeringsprogrammets planer hösten 2023 när riksdagen godkände en proposition (RP 74/2023 rd) om ändringar i det allmänna bostadsbidraget (Lag om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag 1241/2023). Syftet med ändringarna är att balansera upp statsfinanserna och att dämpa den kraftiga ökningen av utgifterna för bostadsbidrag. Villkoren för att få bostadsbidrag ändrades, inkomsternas inverkan på bidraget skärptes, bidragsprocenten sänktes och förvärvsinkomstavrdraget, det vill säga det så kallade skyddade beloppet, slopades. Dessa ändringar trädde i kraft den 1 april 2024. Dessutom träder ändringslagens bestämmelser om slopandet av bostadsbidrag för ägarbostäder i kraft den 1 januari 2025. Genom att slopa förvärvsinkomstavrdraget samt bostadsbidraget för ägarbostäder riktas bidraget till de hushåll som är minst bemedlade och har de minsta inkomsterna.

Statens revisionsverk konstaterar i sitt utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet att propositionen bereddes under brådska och att remisstiden om utkastet till proposition var exceptionellt kort och stred mot god lagberedningsprincip. Vid revisionsutskottets sakkunnigutfrågning betonade revisionsverket dessutom att de reformer som gäller bostadsbidraget bereddes separat från det arbete som utfördes i kommittén för social trygghet. Enligt verket ökade reformen utkomststödet andel i stödjandet av boendet. Enligt Folkpensionsanstaltens uppskattning leder ändringen till att omkring 15 000 fler hushåll kommer att få utkomststöd.

Genomförandet av regeringsprogrammet fortsätter hösten 2024, då riksdagen behandlar regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag och lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (RP 126/2024 rd). Genom lagändringen återinförs förmögenhetsprövningen i grunderna för bestämmande av bostadsbidraget. Dessutom föreslås det att kommungrupperingen som gäller de maximala boendeutgifter som ska beaktas i bostadsbidraget ses över och att bestämmelsen om företagarnas inkomster preciseras.

Vid regeringens ramförhandlingar fattades beslut om planen för de offentliga finanserna 2025—2028. Samtidigt beslutades det att flytta de studerande från det allmänna bostadsbidraget till studiestödets bostadstillägg från och med den 1 augusti 2025. Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om studiestöd och lagen om allmänt bostadsbidrag (RP 160/2024 rd) behandlas i riksdagen hösten 2024. Syftet med propositionen är att på grund av anpassningsbehoven inom statsfinanserna minska statens utgifter för de studerandes boende och att överföra andra studerande än de som är vårdnadshavare för ett barn till studiestödets bostadstillägg. Målet är också att förnya det bostadstillägg som tidigare varit i bruk så att det gynnar gemensamt boende och är ekonomiskt attraktivt.

Enligt regeringsprogrammet regeringen Orpo genomför regeringen en reform av grundskyddet. Syftet med reformen är att få till stånd ett allmänt stöd som omfattar en grunddel för levnadskostnader, en boendedel för boendet och en behovsprövad del som ett sistahandsskydd. Arbetet i den arbetsgrupp som bereder den allmänna stödmodellen inleddes i mars 2024. Bostadsbidraget behandlas inte i den första fasen av beredningen av det allmänna stödet. Enligt de uppgifter som kommit in under utskottets sakkunnigutfrågning bevakar kommittén för social trygghet beredningen av det allmänna stödet.

Betänkande ReUB 9/2024 rd

Utskottet beklagar att kommittén för social trygghet inte har bedömt behoven att utveckla bostadsbidragssystemet. På grund av den pågående beredningen och den nya inriktningen av kommitténs uppdrag är den ovan behandlade punkten i ställningstagandet inte längre aktuell. Utskottet anser att punkt 4 i ställningstagandet i riksdagens skrivelse RSk 26/2018 rd kan strykas: *”Riksdagen förutsätter att behovet att utveckla systemet för bostadsbidrag utvärderas under nästa valperiod i samband med reformen av den sociala tryggheten.”*

Snabbare handläggning av ansökningar om uppehållstillstånd för arbetstagare

Utskottet inledde behandlingen av ämnet under riksmötet 2017 och lämnade ett betänkande i ärendet (ReUB 6/2018 rd). Betänkandet baserar sig förutom på en undersökning som utskottet beställt också på en omfattande sakkunnigutfrågning. Utifrån utskottets betänkande godkände riksdagen ett ställningstagande med 11 punkter (RSk 35/2018 rd — EÄ 10/2017 rd — ReUB 6/2021 rd). Sex av punkterna är fortfarande i kraft. I punkt 6 i ställningstagandet förutsätts det att regeringen ser till att handläggningen av ansökningar om uppehållstillstånd för arbetstagare snabbas upp. Handläggningen får ta högst två månader.

I detta betänkande granskar utskottet de vidtagna åtgärderna och genomförandet av ställningstagandet samt behovet av eventuella utvecklingsåtgärder.

I regeringens årsberättelse för 2023 konstaterar arbets- och näringsministeriet att syftet med regeringsprogrammet för regeringen Orpo är att säkerställa smidiga och kontrollerade processer för uppehållstillstånd samt fungerande efterhandsövervakning. Enligt regeringsprogrammet är målet att handläggningstiden för uppehållstillstånd på grund av arbete i genomsnitt ska vara högst en månad. När det gäller specialsakkunniga som tjänar mer än 4 000 euro i månaden är målet en handläggningstid på högst sju dygn.

Genomförandet av regeringsprogrammets skrivningar om förfarandena för uppehållstillstånd på grund av arbete eller studier har kopplats till det förvaltningsövergripande åtgärdsprogrammet Talent Boost, av vilket en uppdaterad version som motsvarar prioriteringarna i regeringsprogrammet godkändes i november 2023. Till stöd för genomförandet av programmet har det tillsatts en särskild styrgrupp. I åtgärdsprogrammet Talent Boost 2023–2027 gäller behandlingsfristen på en månad uppehållstillstånd på grund av såväl arbete som studier.

Arbetet med att utveckla uppehållstillståndsprocesserna främjades under den föregående valperioden 2019—2022 inom ramen för ett projekt för utveckling av utlänningslagstiftningen och tillståndsförfarandena. Projektet avslutade sin verksamhet i september 2023. Regeringsprogrammets skrivningar om handläggningstiden genomförs enligt arbets- och näringsministeriet genom att man fortsätter det redan inledda arbetet med att utveckla verksamhetssätt och informationssystem i form av förvaltningsövergripande samarbete och operativt myndighetsarbete. För styrningen av utvecklingsarbetet tillsatte arbets- och näringsministeriet, inrikesministeriet, utrikesministeriet samt undervisnings- och kulturministeriet i november 2023 en styrgrupp för arbets- och studiebaserade tillståndsförfaranden och två arbetsgrupper som lyder under den: en arbetsgrupp för digitalisering och en samarbetsgrupp för utveckling av förfaranden för uppehållstillstånd. Migrationsverket är ordförande i den senare arbetsgruppen.

Betänkande ReUB 9/2024 rd

Den tekniska och kommunikativa utvecklingen av förfarandet för arbets- och studiebaserade uppehållstillstånd finansieras under 2021—2024 i första hand genom EU:s facilitet för återhämtning och resiliens (RRF). Det huvudsakliga målet med den reform, P3C1R3 (OLEDIGI), som ingår i Finlands plan för återhämtning och resiliens (RRP) och därmed är en förutsättning för att RRF-finansieringen ska kunna genomföras fullt ut, är att den genomsnittliga behandlingstiden på 30 dygn uppnås i alla arbets- och studiebaserade tillståndskategorier under 2024. RRP-reformen går vidare under ledning av arbets- och näringsministeriet fram till den 31 december 2024.

Processen för behandling av uppehållstillstånd för arbetstagare

Arbets- och näringsministeriet svarar för den lagberedning som gäller förfarandet för uppehållstillstånd för arbetstagare, styr utvecklingen av tillståndsförfarandet, samordnar det förvaltningsövergripande myndighetssamarbetet samt styr och stöder den tekniska utvecklingen vid Migrationsverket. Dessutom resultatstyr arbets- och näringsministeriet Migrationsverket i samarbete med inrikesministeriet och stöder de arbets- och näringsbyråer som svarar för delbeslutsfasen i tillståndprocessen för arbetstagare i genomförandet av ett smidigt tillståndsförfarande. Denna sistnämnda uppgift upphör vid ingången av 2025, då ansvaret för att ordna offentlig arbetskraftservice överförs från arbets- och näringsbyråerna till kommunerna.

I processen för behandling av uppehållstillstånd för arbetstagare deltar till utgången av 2024 utrikesministeriet, Migrationsverket och arbets- och näringsbyråerna. Bestämmelser om förfarandet för uppehållstillstånd för arbetstagare finns i utlänningslagen (301/2004). Till utrikesministeriets förvaltningsområde hör styrningen av de finska beskickningarna i uppehållstillståndsärenden och ansvaret för beskickningarnas resurser. Beskickningarna tar emot ansökan om uppehållstillstånd av personer som befinner sig utomlands och kontrollerar att ansökan har fyllts i korrekt och att den innehåller behövliga handlingar och uppgifter (69 § i utlänningslagen). I länder med risk för irreguljär inresa kontrollerar beskickningstjänstemannen också innehållet i bilagorna och bedömer behovet av att höra personen i samband med identifieringen för att förhindra kringgående av bestämmelserna om inresa, utnyttjande och människohandel. Beskickningarna intervjuar också sökande som kan utgöra en risk. Att ta emot ansökningar om uppehållstillstånd vid beskickningarna är en mycket arbetskraftsintensiv uppgift. De som behandlar uppehållstillstånden ska vara finska medborgare och de omfattas också av strikta säkerhetsbestämmelser. Beskickningarnas arbete påverkas också i hög grad av förhållandena i stationeringslandet. Utrikesministeriet har lagt ut mottagningen av ansökningar i 12 länder på en extern tjänsteleverantör (VFS Global). För att jämna ut toppbelastning har utrikesministeriet tillgång till en ambuleringstödresurs för inreseenheterna.

Efter att beskickningen har behandlat ärendet fattar arbets- och näringsbyrån ett delbeslut utifrån en helhetsbedömning av ansökan. Arbets- och näringsbyrån bedömer tillgången på arbetskraft inom branschen i fråga (72 a § 1 mom., 1 och 2 punkten i utlänningslagen), anställningsvillkoren samt arbetsgivarens och arbetstagarens förutsättningar (71 § 1 och 2 punkten i utlänningslagen) samt att arbetstagarens försörjning är tryggad genom inkomster från förvärvsarbetet (71 § 3 punkten i utlänningslagen). Arbets- och näringsbyrån bestämmer i sitt delbeslut också för vilken tid uppehållstillståndet kan beviljas, om arbetet är tillfälligt eller fortgående och om uppehållstillståndet berättigar till anställning inom en eller flera branscher (72 § 3 mom. i utlänningslagen).

Betänkande ReUB 9/2024 rd

Till arbets- och näringsbyråernas uppgifter hör också kundbetjäning och rådgivning i ärenden som gäller uppehållstillstånd för arbetstagare och deltagande i olika intressegruppsställningar.

Efter arbets- och näringsbyråns delbeslut fattar Migrationsverket beslut om uppehållstillstånd. Upphållstillstånd beviljas inte om arbets- och näringsbyråns delbeslut är negativt. Efter ett positivt delbeslut av arbets- och näringsbyråns utreder Migrationsverket i sin egen behandling de allmänna förutsättningarna för beviljande av uppehållstillstånd. Till de allmänna villkoren för inresa och vistelse i landet hör bland annat ett giltigt nationellt resedokument samt att den inresande inte har meddelats inreseförbud och att han eller hon eller hans eller hennes arbetsgivare inte kringgår bestämmelserna om inresa. Migrationsverket utreder också om grunden för det uppehållstillstånd som ansökan gäller motsvarar det verkliga syftet med inresa och om den som ansöker om uppehållstillstånd löper risk att bli utnyttjad om tillståndet beviljas.

Åtgärder för att förkorta behandlingstiderna

De senaste åren har den arbetsbaserade uppehållstillståndsprocessen under ledning av arbets- och näringsministeriet utvecklats genom ändringar i lagstiftningen, verksamhetssätten och informationssystemen. Enligt uppgift till utskottet har de viktigaste åtgärderna för att påskynda behandlingen av tillstånd för arbetstagare varit att revidera utlänningslagens bestämmelser om arbete, utveckla automatiseringen i processens olika skeden, förbättra tillgången till information och utveckla förfarandena i nära samarbete mellan myndigheterna.

Den viktigaste av de lagstiftningsmässiga åtgärderna är den reform av utlänningslagen som trädde i kraft i februari 2023. Som en del av reformen förtydligades ansvarsfördelningen mellan arbetsgivaren och arbetstagaren, föreskrevs om ett certifieringsförfarande för arbetsgivare och skapades förutsättningar för införande av en riskbaserad behandlingsmodell.

Som ett led i utvecklingen av förfarandena har utrikesministeriet och Migrationsverket i samarbete utrett åtgärder som gör de tillståndsfunktioner som beskickningarna ansvarar för smidigare. Bland annat har man harmoniserat samrådsförfarandet och förtydligat anvisningarna till personalen. Under det gångna året har utrikesministeriets ambulerande stödresurs utnyttjats mer systematiskt och mer fokuserat än tidigare bland annat utifrån prognostiseringsuppgifter om antalet sökande. Genom dessa åtgärder har behandlingen kunnat påskyndas trots det ökade antalet ansökningar.

I fråga om det delbeslut som arbets- och näringsbyråerna ansvarar för har tillvägagångssätten utvecklats genom att tjänsterna vid fyra olika arbets- och näringsbyråer (Nyland, Birkaland, Sydöstra Finland och Norra Österbotten) ändrades till en riksomfattande arbetstillståndstjänst i september 2022. Samtidigt fastställdes enhetliga och riksomfattande befattningsbeskrivningar för de experter som handlägger uppehållstillstånd för arbetstagare, samt utnämndes samordnare och en ledande specialsakkunnig för regionerna. Dessutom skapades riksomfattande interna handläggningsanvisningar, förenhetligades tillvägagångssätten och intensifierades samarbetet mellan byråerna. Harmoniseringen av NTM-centralernas riktlinjer för anlåtande av utländsk arbetskraft har underlättat tillämpningen av riktlinjerna vid prövningen av tillgången på arbetskraft.

Betänkande ReUB 9/2024 rd

Automatiseringsutvecklingen har varit viktig för utvecklingen av tillståndsprocessen. För anhängiggörande och uppföljning av ansökan om uppehållstillstånd har Migrationsverket och arbets- och näringsbyråerna stegvis tagit i bruk automatiserat beslutsstöd, en fullgöranderapport för arbetsgivaren (VHS), olika myndighetsregister samt den elektroniska tjänsten Enter Finland för sökande kunder. I den riskbaserade handläggningsmodellen kan man i en separat process med hjälp av automatisering identifiera och sälla ut ansökningar som kräver noggrannare undersökning. Förfarandet har vid båda verken påskyndat behandlingen av ansökningar som inte behöver utredas närmare och rikta det manuella arbetet till ansökningar med högre risk. Enligt de sakkunniga som utskottet hört gör Migrationsverkets nuvarande informationssystem det möjligt att med hjälp av automatisering visa att alla förutsättningar för inresa har kontrollerats och uppfyllts. Då behöver beslutsfattaren endast granska och godkänna det slutliga beslutet. Den partiella automatiseringen har alltså närmat sig de möjligheter som full automatisering erbjuder.

Utskottet välkomnar att processen för uppehållstillstånd för arbetstagare under de senaste åren aktivt har utvecklats och automatiserats i samarbete mellan aktörerna. Enligt de sakkunniga kommer processen ytterligare att förenklas och effektiviseras när de arbetsuppgifter som anknyter till arbets- och näringsbyråernas delbeslut överförs till Migrationsverket i början av 2025 och delvis överlappande arbetsmoment faller bort. Utskottet välkomnar att ändringen har beretts i nära samarbete med personalen vid arbets- och näringsbyråerna. Utskottet betonar att det i övergångsfasen är viktigt att säkerställa att handläggningsprocessen fortsätter utan störningar.

Utvecklingen av behandlingstiderna

Enligt utlänningslagen (301/2004, 84 §) ska beslut om ansökan om uppehållstillstånd för arbetstagare fattas senast inom två månader efter att myndigheten har mottagit den vederbörligen ifyllda ansökan och bilagorna till den. Enligt lagen räknas behandlingstiden från det att sökanden personligen besöker myndigheten för att lämna biometriska kännetecken enligt 60 d § och sökanden och arbetsgivaren uppfyller skyldigheterna enligt 71 §.

Enligt de sakkunniga som utskottet hört har antalet beslut om uppehållstillstånd för arbetstagare ökat sedan 2020, då cirka 12 000 beslut fattades. År 2023 var antalet beslut cirka 26 800, dvs. mer än dubbelt så många som år 2020. År 2024 hade cirka 17 800 beslut fattats fram till utgången av augusti.

Utskottet ser mycket positivt på de sakkunnigas uppgifter om att behandlingstiderna för uppehållstillstånd för arbetstagare har förkortats klart sedan 2020 i alla faser av behandlingen. För närvarande kommer beslutet om ansökan om uppehållstillstånd för arbetstagare i genomsnitt inom 40 dygn. Denna tid omfattar både positiva och negativa beslut samt förfallna ansökningar. Särskilt behandlingstiderna för positiva beslut har enligt de sakkunniga klart förkortats så att ett positivt beslut under 2024 har lämnats i genomsnitt inom 24 dygn. År 2020 tog behandlingen i genomsnitt över 100 dygn. Arbets- och näringsbyråerna har under de åtta första månaderna 2024 fattat sina egna delbeslut inom i genomsnitt 16 dygn. Den viktigaste orsaken till att behandlingstiderna förkortas är enligt de sakkunniga införandet av en riskbaserad behandlingsmodell och automatiserat beslutsstöd.

Betänkande ReUB 9/2024 rd

Även om den genomsnittliga behandlingstiden för uppehållstillstånd för arbetstagare har förkortats, förekommer det fortfarande variationer i behandlingstiderna. Enligt uppgift behandlas cirka 80 procent av besluten inom den lagstadgade tvåmånadersperioden. När det gäller dem som får ett positivt beslut når 90 procent av ansökningarna det lagstadgade målet. Avgörandet av negativa beslut är på grund av olika utredningar och föredragningsförfarande i regel långsammare än avgörandet av positiva beslut, varför den lagstadgade behandlingstiden på två månader enligt uppgift till utskottet överskrids i cirka 40 procent av de ansökningar som fått avslag. Den största orsaken till att den lagstadgade behandlingstiden överskrids är den tid som går åt till att komplettera ansökan och som beaktats i den ovan angivna procentandelen. Enligt lagen räknas dock inte den tid som går åt till att komplettera ansökan in i den lagstadgade maximala behandlingstiden.

De sakkunniga som utskottet hört ser det som mycket positivt att handläggningstiderna för uppehållstillstånd för arbetstagare har förkortats klart. De sakkunniga påpekar dock att det trots den förkortade genomsnittliga behandlingstiden fortfarande finns stora branschvisa skillnader i behandlingstiderna. Inom vissa branscher har behandlingstiderna enligt de sakkunniga trots utvecklingsåtgärderna stigit till över två månader. Utskottet anser det vara viktigt att processen för behandling av arbetsrelaterade uppehållstillstånd vidareutvecklas så att tillstånden behandlas inom de två månader som lagen förutsätter oberoende av bransch.

Utskottet fäster uppmärksamhet vid den identifiering som sker vid Finlands ambassader utomlands. Enligt utlänningslagen börjar den officiella behandlingstiden för uppehållstillstånd för arbetstagare först efter det att personen i fråga besöker ambassaden för att identifiera sig efter det att ansökan lämnats in. En del av de sakkunniga som utskottet hört anser det vara ett missförhållande att utrikesministeriet inte publicerar uppgifter om hur snabbt identifieringen kan ordnas i olika länder efter det att tillståndsansökan lämnats in. Enligt de sakkunniga har tillgången till tid för identifiering tidvis varit mycket överbelastad i en del länder och i värsta fall har sökande varit tvungna att vänta flera månader på att få tid för identifiering. Problemet gäller särskilt de länder där identifieringen har lagts ut på en utomstående aktör. De sakkunniga anser det vara ett missförhållande att denna tid inte alls beaktas vid beräkningen av behandlingstiden, trots att det ur tillståndssökandens och arbetsgivarens synvinkel avsevärt kan förlänga processens längd och öka osäkerheten om tidpunkten för ankomsten till landet.

Liksom de sakkunniga anser utskottet att det är problematiskt att det i en del av ambassaderna är svårt att få tid för identifiering och att det inte finns information om väntetider. Utskottet betonar att man vid beräkningen av tillståndsbehandlingslängd bör beakta alla faser i den. Utskottet anser det vara viktigt att processen för uppehållstillstånd för arbetstagare utvecklas så att sökanden får en så exakt bedömning som möjligt av behandlingstiden för ansökan genast efter det att ansökan lämnats in. Vid denna bedömning ska också tillgången till tid för identifiering beaktas.

Riksdagen godkände utskottets betänkande ReUB 6/2018 rd och ett ställningstagande (RSk 35/2018 rd) utifrån betänkandet. Utskottet föreslår med stöd av det som sagts ovan att punkt 6 i ställningstagandet stryks och att riksdagen godkänner ett nytt ställningstagande. *Riksdagen förutsätter att regeringen utreder hur behandlingen av uppehållstillstånd för arbetstagare bör utvecklas inom utrikesförvaltningen så att tillgången till tid för identifiering påskyndas och tiden för identifiering kan förutses.*

Betänkande ReUB 9/2024 rd

Samlat ansvar och informationsgång i fråga om tjänster för förebyggande av marginalisering bland unga

Utskottet inledde behandlingen av ärendet under riksmötet 2019 och lämnade ett omfattande betänkande (ReUB 9/2022 rd). Betänkandet baserade sig förutom på en undersökning som utskottet beställt också på en omfattande sakkunnigutfrågning. Utifrån betänkandet godkände riksdagen tre uttalanden (RSk 56/2022 rd — EÄ 41/2020 rd — ReUB 9/2022 rd), som fortfarande är i kraft. I det tredje uttalandet förutsätter riksdagen att regeringen utreder under vilka förutsättningar det övergripande ansvaret för tjänsterna och informationsgången mellan aktörerna för förebyggande av marginalisering bland unga kan läggas på en enda aktör. I detta betänkande granskar utskottet de åtgärder som vidtagits och hur uttalandet har beaktats.

I sitt svar i regeringens årsberättelse för 2023 konstaterar social- och hälsovårdsministeriet att i regeringsprogrammet för regeringen Orpo har det övergripande ansvaret för ledningen av arbetet för de ungas välbefinnande anvisats undervisnings- och kulturministeriet. Undervisnings- och kulturministeriet intensifierar enligt svaret den förvaltningsövergripande ledningen av arbetet för de ungas välbefinnande med hjälp av det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik (RUNGPO) som ministeriet har beredningsansvar för. Vidare konstaterar social- och hälsovårdsministeriet i sitt svar att regeringen i enlighet med sitt program under ledning av undervisnings- och kulturministeriet utarbetar ett omfattande åtgärdsprogram för att förebygga marginalisering bland unga och för att avhjälpa bristerna i välbefinnandet och problemen inom den psykiska hälsan och stärka det multidisciplinära arbetet. Av dessa orsaker menar social- och hälsovårdsministeriet att ärendet inte längre ger anledning till åtgärder.

Utskottet har vid beredningen av detta betänkande hört sakkunniga om hur riksdagens uttalande har beaktats, och utskottet har begärt en bedömning av hur innehållet i RUNGPO relaterar till utskottets uttalande.

RUNGPO för 2024—2027, som utarbetats under ledning av undervisnings- och kulturministeriet, godkändes i mars 2024. Enligt de sakkunniga som utskottet hört bestäms programmets innehåll av skrivningarna i regeringsprogrammet. Programmet genomför det som i regeringsprogrammet sägs om utarbetande av ett omfattande åtgärdsprogram.

Enligt sakkunniga genomförs programmet för 2024—2027 förvaltningsövergripande och genom omfattande åtgärder, med fokus på de mål och åtgärder som anges i regeringsprogrammet. I programmet har målen indelats i tre korgar med åtta mål och 40 åtgärder. Enligt de sakkunniga är särskilt målen och åtgärderna i korg 1 ("Varje ung har en väg som leder framåt") nära kopplade till förebyggandet av marginalisering bland unga. Målen och åtgärderna i programmets två andra korgar syftar till att stödja de ungas psykiska hälsa och välbefinnande. Enligt de sakkunniga ska det för genomförandet av RUNGPO inrättas en styrgrupp bestående av kanslicheferna vid de ministerier som är centrala med tanke på arbetet för de ungas välbefinnande. Dessutom inrättas samarbetsgrupper enligt åtgärdsblocken.

Utskottet välkomnar att det övergripande ansvaret för att leda välfärdsarbetet för unga har anförtratts ett enda ministerium. Utskottet välkomnar de mål och åtgärder för att förbättra förebyggandet av marginalisering bland unga och deras välbefinnande samt det multidisciplinära samarbetet

Betänkande ReUB 9/2024 rd

som föreslås i RUNGPO. Utskottet betonar dock i likhet med de sakkunniga att programmet inte närmar sig förebyggandet av marginalisering bland unga tillräckligt övergripande, och därför kan RUNGPO inte till alla delar genomföra skrivningen i regeringsprogrammet om att utarbeta ett omfattande åtgärdsprogram.

Utskottet anser att RUNGPO för 2024—2027 inte utgör den utredning som förutsätts i riksdagens uttalande (RSk 56/2022 rd). Ansvaret för att ordna tjänster för att förebygga marginalisering bland unga ligger likaså fortfarande hos olika ministerier och aktörer, och undervisnings- och kulturministeriets övergripande ansvar för ledningen av arbetet för de ungas välbefinnande och genomförandet av det innefattar inte något övergripande ansvar för tjänsterna för att förebygga marginalisering bland unga. Även om informationsgången mellan olika aktörer har förbättrats genom lagstiftning, har ansvaret för informationsgången för närvarande inte ålagts någon särskild aktör. De sakkunniga lyfter fram behovet av fortsatt utveckling när det gäller att förbättra informationsgången, såsom gemensamma dokument och klientplaner inom social- och hälsovården samt en gemensam lägesbild. Med stöd av det som sägs ovan konstaterar utskottet att riksdagens uttalande (RSk 56/2022 rd) om det övergripande ansvaret och informationsgången för tjänsterna för att förebygga marginalisering bland unga förblir i kraft.

Privat parkeringsövervakning

Lagutskottet behandlar i sitt utlåtande till revisionsutskottet (LaUU 15/2024 rd) privat parkeringsövervakning. För närvarande finns det ingen speciallagstiftning om privat parkeringsövervakning, utan rättsläget baserar sig i stor utsträckning på den linje som antagits i rättspraxis. Högsta domstolen har ansett att parkering på ett privat område som är försett med tillräckliga skyltar grundar ett privaträttsligt avtal på basis av vilket den som parkerat i strid med de villkor som angetts i anslagstavlan kan åläggas att betala övervakningsavgift (HD 2010:23).

Regeringen har under tidigare valperioder lagt fram förslag om ordnande av privat parkeringsövervakning (RP 223/2010 rd och RP 79/2012 rd). Propositionerna i fråga har dock inte framskridit till lagstiftning. Det har också lämnats motioner i riksdagen om reglering av privat parkeringsövervakning. Under innevarande valperiod har det lagts fram en ny lagmotion (LM 23/2023 rd) där det föreslås att det stiftas en lag om en privat övervakningsavgift för parkering. Lagmotionen har undertecknats av över 100 ledamöter. Lagutskottet har hört justitieministern samt justitieministeriet, kommunikationsministeriet och inrikesministeriet i ärendet. Dessutom har utskottet fått skriftliga yttranden av företrädare för den privata parkeringsbranschen. Enligt utredning till lagutskottet kan bestämmelserna om privat parkeringsövervakning inte genomföras utifrån en lagmotion, utan bedömningen och genomförandet av regleringsalternativen förutsätter omsorgsfull lagberedning med konsekvensbedömningar på statsrådsnivå.

Lagutskottet anser att rättsläget för parkering och parkeringsövervakning på privat område är förenat med behov av en övergripande granskning. Särskilda bestämmelser om privat parkeringsövervakning skulle förtydliga rättsläget och praxis, vilket vore positivt såväl för de som parkerar som för fastighetsägare, och för företag som utövar parkeringsövervakning.

Lagutskottet föreslår i sitt utlåtande (LaUU 15/2024 rd) att revisionsutskottet i samband med behandlingen av regeringens årsberättelse 2023 förelägger riksdagen ett ställningstagande där riks-

Betänkande ReUB 9/2024 rd

dagen förutsätter att regeringen på ett övergripande sätt utreder rättsläget och regleringsbehoven i fråga om parkering och parkeringsövervakning på privat område samt utifrån utredningen vidtar åtgärder för att bereda behövliga lagstiftningsändringar och lämna en proposition till riksdagen. Utskottet instämmer i lagutskottets förslag och föreslår i enlighet med det som sägs ovan att riksdagen godkänner ett ställningstagande om utredning av rättsläget inom den privata parkeringsövervakningen.

Revisionsutskottets ställningstaganden och uttalanden som har genomförts

Revisionsutskottet anser att åtgärderna med anledning av följande ställningstaganden/uttalanden har varit tillräckliga eller att ställningstagandena fortfarande är relevanta, men inte längre aktuella.

Utvecklingsbehov i bostadspolitiken

RSk 26/2018 rd — EÄ 61/2016 rd — ReUB 3/2018 rd

Utveckling av bostadsområden

2. Riksdagen förutsätter att det som en del av det åttaåriga utvecklingsprogrammet utarbetas ett förvaltningsövergripande utvecklingsprogram för bostadsområden som stöd för en positiv utveckling i områdena och för att förebygga segregation. Programmet ska på lång sikt trygga en god nivå på tjänster och boende och stärka livskraften i bostadsområdena.

Motivering till strykningen: På det sätt som riksdagen förutsatt utarbetade statsrådet ett utvecklingsprogram för bostadspolitiken 2021—2028. Enligt utvecklingsprogrammet stärker det treåriga tvärssektoriella förortsprogram som är gemensamt för flera ministerier den övergripande utvecklingen av förorterna och förebygger segregation. Förortsprogrammet genomfördes 2020—2022. Programmet omfattade sammanlagt 24 förortsprojekt i tretton städer och 18 forskningsprojekt vid elva universitet och forskningsinstitut eller forskningsenheter.

Lösning av problem i områden på tillbakagång genom närings-, region- och utbildningspolitik

3. Riksdagen förutsätter att det i samband med det åttaåriga utvecklingsprogrammet för bostadspolitiken utreds hur man genom närings-, region- och utbildningspolitiken kan förebygga problem med boendet i regioner som går back.

Motivering till strykningen: Enligt utvecklingsprogrammet för bostadspolitiken behövs det forskning om hur man genom närings-, sysselsättnings- och utbildningspolitik och genom utveckling av boendet som attraktionsfaktor för regionerna kan förebygga boendeproblem i områden med minskande befolkning. Miljöministeriet och Finlands miljöcentral publicerade en utvecklingsbild av områdesanvändningen den 15 januari 2024. Utvecklingsbilden erbjuder aktuell information om utvecklingen av region- och samhällsstrukturen som stöd för planeringen och beslutsfattandet.

Betänkande ReUB 9/2024 rd

Bedömning av behovet att utveckla systemet för bostadsbidrag

4. Riksdagen förutsätter att behovet att utveckla systemet för bostadsbidrag utvärderas under nästa valperiod i samband med reformen av den sociala tryggheten.

Motivering till strykningen: Motiveringen har framförts tidigare i detta betänkande.

Offentligt stödd bostadsproduktion

5. Riksdagen förutsätter att det produceras fler överkomliga hyresbostäder med statligt stöd i huvudstadsregionen och i de tillväxtorter där det på lång sikt finns efterfrågan på sådana bostäder. Vid byggandet av bostäder med offentligt stöd är det befogat att beakta konjunkturerna så att det offentliga byggandet kan ökas under lågkonjunkturer.

Motivering till strykningen: Motiveringen har framförts tidigare i detta betänkande.

Statens bostadsfonds självständiga status

7. Riksdagen förutsätter att regeringen bevarar Statens bostadsfonds självständiga och oberoende status och att fondens tillgångar används för att främja boende.

Motivering till strykningen: Motiveringen har framförts tidigare i detta betänkande.

Andelsmodell för socialt boende

9. Riksdagen förutsätter att den så kallade andelsmodellen för socialt boende främjas genom lagändringar.

Motivering till strykningen: Justitieministeriet har bedömt andelsmodellen i samband med beredningen av regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om bostadsaktiebolag (RP 250/2022 rd). Slutsatsen var att lagändringar inte föreslås som en del av lagen om bostadsaktiebolag och att det utifrån remissvaren inte heller finns något betydande behov av bolagsrättsliga specialbestämmelser om kooperativa bostadssammanslutningar.

Hur integrationen fungerar

RSk 35/2018 rd — EÄ 10/2017 rd — ReUB 6/2018 rd

Snabbare integrationsprocess

3. Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att integreringen snabbas upp betydligt på så sätt att integrationsperioden i regel varar ett år. Verksamheten ska effektiviseras jämfört med nuläget i alla faser så snart invandraren har kommit till Finland.

Motivering till strykningen: Lagen om främjande av integration (681/2023) träder i kraft den 1 januari 2025 och upphäver den gällande lagen med samma namn (1386/2010). Enligt den nya la-

Betänkande ReUB 9/2024 rd

gen bestäms integrationsplanens varaktighet individuellt (23 §). Varaktigheten påverkas enligt den nya lagen av de mål som överenskommit i integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen, av den samlade arbets- och utbildningshistoriken och annan kompetens samt av de tjänster som planerats och erbjudits. Den första integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen kan uppgöras för högst ett år. Denna maximitid är realistisk för personer med god studiefärdighet och goda utsikter att bli sysselsatta. Den sammanlagda maximala varaktigheten för integrationsplaner eller sektorsövergripande integrationsplaner är två år från det att den första integrationsplanen uppgjorts. Den maximala varaktigheten kan förlängas med högst två år på de grunder som nämns i lagen. Också lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023), som träder i kraft den 1 januari 2025, kommer möjligen att snabba upp och effektivisera processerna för de integrationskunder som är arbetssökande. Bakgrunden till det är att ansvaret för att ordna arbetskraftsservicen överförs till kommunerna, som också får ett större finansieringsansvar för utgifterna för arbetslöshetsförmåner för arbetslösa arbetssökande.

Snabbare handläggning av ansökningar om uppehållstillstånd för arbetstagare

6. Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att handläggningen av ansökningar om uppehållstillstånd för arbetstagare snabbas upp. Handläggningen får ta högst två månader.

Motivering till strykningen: Motiveringen har framförts tidigare i detta betänkande.

Regeringens årsberättelse 2017

Eliminering av matchningsproblemen på arbetsmarknaden

RSk 47/2018 rd — B 11/2018 rd, B 17/2018 rd — ReUB 11/2018 rd

2. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att eliminera matchningsproblemet med arbetskraften, som försvagar den ekonomiska tillväxten.

Motivering till strykningen: I arbets- och näringsministeriets svar beskrivs sysselsättningsmålen för regeringen Orpo samt de åtgärder som planerats för att nå dem. I svaret beskrivs också till vilka delar åtgärderna korrigerar matchningsproblemet i fråga om arbetskraften. Under tidigare år har ministeriets svar på motsvarande sätt beskrivit sysselsättningsmålen för regeringen Marin och redogjort för regeringens sysselsättningsåtgärder och hur åtgärderna dämpar matchningsproblemet. Ställningstagandet är mycket omfattande och kräver åtgärder på flera politikområden, det vill säga sysselsättnings-, utbildnings- samt regional- och näringspolitiken. Det är viktigt att det både under nuvarande och kommande valperioder vidtas åtgärder för att minska matchningsproblemet.

Betänkande ReUB 9/2024 rd

Regeringens årsberättelse 2018

Stöd till dem som hamnat i en s.k. mögelfälla

RSk 25/2019 rd — B 3/2019 rd, B 13/2019 rd — ReUB 5/2019 rd

3. Riksdagen förutsätter att regeringen utreder vilken typ av hjälp och stöd de som hamnat i en så kallad mögelfälla behöver.

Motivering till strykningen: I publikationsserien för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet färdigställdes 2021 utredningen ”Hjälp och stöd för personer som utsatts för problem med inomhusluft” (2021:48). Projektet utredde hälsomässiga, ekonomiska och rättsliga problem i anknytning till inomhusluft i Finland samt med vilka åtgärder man bäst kan hjälpa och stödja personer som ställts inför problem med inomhusluft. Utredningsprojektet samordnades av Andningsförbundet och genomfördes i samråd med Institutet för hälsa och välfärd, Asumisterveysliitto AsTe ry och Advokatbyrå Alfa Ab. Utredningen lyfter fram förslag på de lämpligaste stödformerna för sanering av inomhusluften i privata bostadshus samt för dem som hamnat i en mögelfälla och dem som uppvisar symtom till följd av inomhusluften. Utredningen är omfattande.

Statens revisionsverks ekonomiförvaltning

RSk 22/2021 rd — EÄ 4/2021 rd — ReUB 2/2021 rd

2. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att förtydliga och förenhetliga anvisningarna om statsförvaltningens resor. Det ska också ses till att handledningen och rådgivningen är tillräcklig och att efterlevnaden av anvisningarna övervakas. Som enskild fråga bör det utredas hur man bör ge anvisningar om användningen av de stamkundsförmåner som tjänas in vid tjänsteresor så att praxis är enhetlig, tydlig och möjlig att efterfölja. Regeringen bör dessutom göra en helhetsbedömning av huruvida en rekommendation till en tjänsteman om att ingå ett personligt stamkundsavtal med flygbolaget medför tillräckliga ekonomiska eller andra väsentliga fördelar för statens tjänsteresor, för att det även i fortsättningen ska vara motiverat att behålla det trots kända problem.

Motivering till strykningen: Motiveringen har framförts tidigare i detta betänkande.

Revisionsutskottets ställningstaganden och uttalanden som ska stå kvar

Följande ställningstaganden ska fortfarande gälla.

Betänkande ReUB 9/2024 rd

Hur integrationen fungerar

RSk 35/2018 rd — EÄ 10/2017 rd — ReUB 6/2018 rd

Tjänster som stöder sysselsättningen av invandrare

5. Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att de servicesystem och servicestrukturer som stöder sysselsättningen av invandrare börjar fungera bättre så att de också svarar mot behoven hos företag som erbjuder sysselsättning.

Språkstudier inom integrationsutbildningen

7. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att omorganisera språkstudierna inom integrationsutbildningen på så sätt att undervisningskvaliteten garanteras och inlärningsresultaten förbättras så att de uppfyller målen för inläringen och kraven på språkkunskaper i arbetslivet.

Främjande av sysselsättningen av kvinnor med invandrabakgrund

10. Riksdagen förutsätter att regeringen med det snaraste vidtar åtgärder för att främja sysselsättningen av kvinnor med invandrabakgrund. Kvinnorna ska bli en särskild målgrupp för integreringstjänster.

Större involvering av organisationerna och det fria bildningsarbetet i integrationen

11. Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att tredje sektorn, det vill säga organisationerna och det fria bildningsarbetet, tar över en större andel av integreringen och att regeringen vidtar åtgärder för att omdefiniera arbetsfördelningen mellan myndigheterna och tredje sektorn.

Regeringens årsberättelse 2018

RSk 25/2019 rd — B 3/2019 rd, B 13/2019 rd — ReUB 5/2019 rd

Ansvarsfördelningen inom byggandet och byggnadsanvändningen

2. Riksdagen förutsätter att kvaliteten på byggandet och användningen av byggnader förbättras klart och att tillsynen och ansvarsfördelningen görs tydligare.

Sunda lokaler 2028

4. Riksdagen förutsätter att regeringen i samband med regeringens årsberättelse rapporterar om de konkreta resultaten av projektet Sunda lokaler 2028 och utvärderar projektets effekter.

Utrikesministeriets dataskyddsarrangemang

5. Riksdagen förutsätter att regeringen går vidare med åtgärderna för att förbättra datasäkerhetsarrangemangen inom utrikesförvaltningen och rapporterar om dem i regeringens årsberättelse.

Betänkande ReUB 9/2024 rd

Statens revisionsverks ekonomiförvaltning

RSk 22/2021 rd — EÄ 4/2021 rd — ReUB 2/2021 rd

1. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och utreder hur genomförandet av principen med chefens chef kan främjas inom hela statsförvaltningen. Riksdagen anser det vara viktigt att utreda ett förfarande genom vilket iakttagelser som gjorts av den interna revisionen och även Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning och som gäller missförhållanden i fråga om den högsta ledningen för statens ämbetsverk eller inrättningar kan anmälas till en instans som är oberoende av ämbetsverkets eller inrättningens operativa ledning. Också den externa revisorns tillgång till information bör ombesörjas i detta sammanhang.

Utfallet för konsekvensbedömningar i författningsförslag

EÄ 48/2019 rd — RSk 14/2022 rd — ReUB 1/2022 rd

1. Riksdagen förutsätter att regeringen utreder om resurserna för lagberedningen är på rätt nivå i förhållande till statsrådets övriga uppgifter och vid behov vidtar åtgärder för att rätta till situationen.

3. Riksdagen förutsätter att regeringen utreder om kompetensen inom konsekvensbedömning bör stärkas på ministerienivå eller om det bör inrättas ett kompetenskluster eller en enhet för konsekvensbedömning på statsrådsnivå.

4. Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att förhandsbedömningar av författningsförslagets konsekvenser och utvärderingar i efterhand dokumenteras och görs tillgängliga på ett enhetligt sätt.

Servicesystemet för att motverka marginaliseringen av unga: systemets funktion och servicens genomslag

EÄ 41/2020 rd — RSk 56/2022 rd — ReUB 9/2022 rd

1. Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att servicesystemet för förebyggande av marginalisering bland unga fungerar samordnat när välfärdsområdena tar över ansvaret för ordnandet av social- och hälsovårdstjänsterna. Tjänsterna måste samverka, oberoende av vem som ordnar dem.

2. Riksdagen förutsätter att regeringen utreder hur man kunde förbättra informations- och statistikunderlaget när det gäller tjänsterna för att förebygga marginalisering bland unga. Jämförbar information ska finnas tillgänglig till stöd för bedömningen av tjänsternas effektivitet och för utvecklingen av servicesystemet.

3. Riksdagen förutsätter att regeringen utreder under vilka förutsättningar det övergripande ansvaret för tjänsterna och informationsgången mellan aktörerna för förebyggande av marginalisering bland unga kan läggas på en enda aktör. Det bör också utredas vilken denna aktör kunde vara.

Betänkande ReUB 9/2024 rd

Statens revisionsverks särskilda berättelse till riksdagen: Valperiodsrapport om övervakningen och granskningen av finanspolitiken 2019—2022

B 25/2022 rd — RSk 75/2022 rd — ReUB 12/2022 rd

Riksdagen förutsätter att regeringen utreder hur övervakningen och utvärderingen av den oberoende externa ekonomiska politiken och finanspolitiken kan ordnas på ett ändamålsenligt sätt och om det är nödvändigt att slå samman resurserna, samt vidtar behövliga åtgärder i ärendet.

Kostnadseffekter för aktiva arbetskraftspolitiska åtgärder

EÄ 15/2021 rd — RSk 81/2022 rd — ReUB 13/2022 rd

1. Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att kostnadsuppgifter om aktiv arbetskraftspolitisk service finns tillgängliga och är jämförbara på riksnivå, när ansvaret för ordnandet av de offentliga sysselsättningstjänsterna överförs på kommunerna vid ingången av 2025. Kostnadsuppgifter ska finnas att tillgå på ett heltäckande sätt för att utveckla en kostnadseffektiv arbetskraftsservice oberoende av vem som ordnar servicen.
2. Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att samarbetet och informationsgången mellan kommunerna och välfärdsområdena säkerställs när ansvaret för den offentliga arbetskraftsservicen överförs på kommunerna vid ingången av 2025. Tjänsterna och servicevägarna för dem som har den sämsta ställningen på arbetsmarknaden bör fungera och de bör ombesörjas också i samband med ändringarna.
3. Riksdagen förutsätter att regeringen utreder hur befintliga indikatorer som mäter arbets- och funktionsförmågan kan tas i bruk för att mäta de mjuka effekterna av aktiva arbetskraftspolitiska åtgärder. Information för att bedöma och utveckla servicens genomslag ska finnas tillgänglig också i fråga om sådana tjänster där sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden inte är det primära målet.
4. Riksdagen förutsätter att regeringen utreder om det till alla delar är ändamålsenligt att ordna tjänsterna för dem som har den sämsta ställningen på arbetsmarknaden som en del av arbetskraftspolitisk service eller om de bör vara en del av social- och hälsovårdstjänsterna.
5. Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att det finns oberoende forskning om organisationernas roll som tillhandahållare av sysselsättningsfrämjande tjänster och om hur verkningsfulla dessa tjänster är.

Regeringens årsberättelse 2022

B 2/2023 rd — B 16/2023 rd — RSk 1/2024 rd — ReUB 5/2023 rd

2. Riksdagen förutsätter att regeringen före utgången av 2024 utreder möjligheten att utvidga beställaransvarslagens skyldigheter i fråga om byggbranschen till att gälla även andra branscher,

Betänkande ReUB 9/2024 rd

med beaktande av vilka fördelar en utvidgning har i förhållande till att den administrativa bördan ökar.

3. Riksdagen förutsätter att regeringen fortsätter att utveckla informationsutbytet på eget initiativ mellan myndigheterna i bekämpningen av svart ekonomi och ekonomisk brottslighet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Revisionsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av berättelserna B 2/2024 rd och B 18/2024 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

- 1. Riksdagen förutsätter att regeringen på behörigt sätt beaktar de ställningstaganden om tidigare uttalanden från riksdagen och andra omständigheter som ingår i detta betänkande och i de bifogade utlåtandena från fackutskotten.*
- 2. Riksdagen förutsätter att regeringen fortsätter med åtgärderna för att förtydliga och förenhetliga anvisningarna om statsförvaltningens tjänsteresor. Det krävs också insatser för se till att handledningen och rådgivningen är tillräcklig och att efterlevnaden av anvisningarna övervakas.*
- 3. Riksdagen förutsätter att regeringen utreder hur behandlingen av uppehållstillstånd för arbetstagare bör utvecklas inom utrikesförvaltningen så att det går snabbare att få tid för identifiering och det går att förutse hur länge identifieringen tar.*
- 4. Riksdagen förutsätter att regeringen på ett övergripande sätt utreder rättsläget och regleringsbehoven i fråga om parkering och parkeringsövervakning på privata områden och utifrån utredningen vidtar åtgärder för att bereda behövliga ändringar i lagstiftningen och lämna en proposition till riksdagen.*

Betänkande ReUB 9/2024 rd

Helsingfors 14.11.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Tomi Immonen saf
medlem Arja Juvonen saf
medlem Teemu Kinnari saml
medlem Aki Lindén sd
medlem Ville Merinen sd
ersättare Ville Väyrynen saml.

Sekreterare var

utskottsråd Heidi Silvennoinen
utskottsråd Tanja Kirjavainen
revisionsråd Minna Tiili.